

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
2021. MÁRCIUS

b O N U M

PUBLICUM

Elindult
a Ludovika
Collegium

Magyar
parancsnok
a KFOR élén

EGYETEM A LUDOVIKÁN

10 ÉVE ALAPÍTOTTÁK AZ NKE-T
– INTERJÚ NAVRACSICS TIBORRAL

YouTube-csatorna

közel 8 ezer feliratkozó

több mint 802 ezer óra nézési idő

közel 3 millió megtekintés

több mint 800 videó

Iratkozzon fel Ön is csatornánkra, hogy értesülhessen legújabb videóinkról!

 nkeuni

Új szelek az oktatásban – Kreatív Tanulás Program

30 éves a visegrádi együttműködés

Jelentős fejlesztések előtt a Víztudományi Kar

„KAMASZKORBA” LÉPTÜNK

Tíz évvel ezelőtt, 2011. március 28-án hirdették ki a Nemzeti Közzolgálati Egyetem alapításáról szóló törvényt, amely az állammal kapcsolatos új gondolkodásmódot tükrözve egy hazánkban teljesen újszerű, egységes, közzolgálati jellegű felsőoktatási intézményt hozott létre. Ez a nap azóta az intézmény születésnapja, és ma már egy évtizedes korba lépett az NKE. Van miről beszélni, és van mire büszkének lenni annak ellenére is, hogy még számos területen van hova fejlődni az egyetemnek. Aktuális lapszámunkban az egyik alapítóval, Navracsics Tibor volt miniszterrel utazunk a múltba, hogy felidézzük az alapítás előzményeit és körülményeit, valamint a közigazgatás-fejlesztés fontosabb mérföldköveit is. Az alapítás után tíz évvel már olyan speciális tehetséggondozó programok is elindulhattak az intézményben, mint a Ludovika Collegium, amelynek oktatóit és hallgatóit mutatjuk be a márciusi lapszámunkban, amelyben olvashatnak az NKE Kreatív Tanulás Programjáról is, amely szintén újszerű termék a tízéves egyetemnek. És ha már a számoknál és évfordulóknál tartunk, akkor nem mehetünk el a visegrádi együttműködés harminc éve mellett sem, amelyről szintűgy olvashatnak a *Bonum Publicum*ban. És a végén egy igazi magyar katonai sikerről is beszámolhatunk: Kajári Ferenc dandártábornok személyében hamarosan magyar parancsnok lesz a KFOR-nak, azaz a koszovói NATO-misszióknak. Jó olvasgatást kívánunk, és vigyázzanak magukra!

Szőr Ádám
felelős szerkesztő

TARTALOM 2021. MÁRCIUS

02 MOZAIK	24 LUDOVIKA COLLEGIUM: EGYEDÜLÁLLÓ TEHETSÉGGONDOZÁS	40 A VISEGRÁDI EGYÜTTMŰKÖDÉS 30 ÉVE
06 MEGSZÁLLOTTAN ÁLLAMHÍVŐ VAGYOK! – INTERJÚ NAVRACSICS TIBORRAL	27 EURÓPAI KÖRKÉP – KÖTET AZ NKE TÁMOGATÁSÁVAL	43 A NAVALNIJ-ÜGY ÉS TANULSÁGAI
11 ÁLDOZATTÁ VÁLÁS JÁRVÁNY IDEJÉN	30 (VIDEÓ)JÁTÉKOS TANULÁS	46 „ÚJ NAP VIRRADT A VÍZÜGYRE” – INTERJÚ BÍRÓ TIBORRAL
14 EMLÉKTÁBLÁT KAPOTT A LUDOVIKÁN ROMANELLI	32 AZ ERŐSZAK EZER ARCA	49 EGY VOLT LUDOVIKÁS MEGPRÓBÁLTATÁSAI HARCBAN ÉS BÉKÉBEN
16 ÚJ KIHÍVÁS ELŐTT A (KATONAI) REPÜLÉS	34 A VALLÁSI NEVELÉS HATÁSA A BÖRTÖNÖKBEN	52 OKTATÁSI, NEVELÉSI MINDENNAPOK A LUDOVIKÁN
18 A SOLARWINDS-ÜGY ÉS AMI MÖGÖTTE VAN	36 NATO 2030 – PROGNOZISOK A SZÖVETSÉG JÖVŐJÉRŐL	55 ROSSZFIÚK VILÁGFORRADALMA
20 A KREATÍV TANULÁSÉ A JÖVŐ	38 MAGYAR PARANCSONKSÁG ALATT A KFOR	56 ÉLETÜNK PONTOKBAN
22 ÚJ ONLINE ADATBÁZISOK AZ NKE-N		

SZIGORODÓ JÁRVÁNYÜGYI INTÉZKEDÉSEK

A pandémia megfékezése érdekében a kormányzati intézkedésekkel összhangban a Nemzeti Közszerológati Egyetemen is szigorodtak a járványügyi szabályok. A rektori intézkedés szerint a járványügyi szempontból magas kockázatú helyszínekre – az üzemi étkezdékre, a teakonyhákra, a mosdókra –, valamint a veszélyeztetett csoportokba tartozó egyetemi polgárok védelmére kiemelt figyelmet kell fordítani. Új intézkedésként például az egyetem épületeibe történő belépéskor kötelező a kézfertőtlenítés, figyelni kell a másfél méteres biztonsági távolság megtartására, és maszkot kell hordani az egyetemi campusok épületein kívül, így a többi között az Orczy-park egész területén is. A Nemzeti Közszerológati Egyetemen március 8-tól a munkavállalók többsége home office munkarendben dolgozik, az értekezleteket és a nagyobb létszámú megbeszéléseket is csak online formában lehet megtartani.

SOHA NEM LÁTOTT MÉRTÉKŰ ÖSZTÖNDÍJEMELÉS A HONVÉDTISZTJELÖLTEKNÉL

Az alapösztöndíj 100 százalékos emeléséről rendelkezik a honvédelmi miniszter 7/2021. (I. 29.) HM rendelete. A haderőfejlesztés középpontjában a katona áll, ezért kiemelt figyelem irányul a hivatásos honvédtisztjelölt pályára készülő, a Hadtudományi és Honvédtisztképző Karon tanuló honvédtisztjelöltre is. A kar katona hallgatói a megszokott egyetemi követelményeket messze meghaladó szerológati kötelezettségeket teljesítenek, mint például a fegyveres készenléti szerológatok vagy a határvédelem. Az ösztöndíjemelés a becsületes helytállás és a modern honvédség leendő tisztikarának megbecsülését jelzi. Egy kiváló eredménnyel tanuló tisztjelölt havi ösztöndíja akár a százezer forintot is elérheti a jövőben.

TÉGLÁSI ANDRÁS LETT A NEMZETI VÁLASZTÁSI BIZOTTSÁG ELNÖKE

Téglási András, a Nemzeti Közszerológati Egyetem (NKE) docensét választotta elnökévé a Nemzeti Választási Bizottság (NVB). Téglási András az Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar (ÁNTK) oktatási dékánhelyettese, de az Alkotmánybírószágon is dolgozik mint vezető-főtanácsos. Téglási András korábban volt az Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar Lőrinc Lajos Közigazgatási Jogi Tanszék megbízott tanszékvezetője, oktatási dékánhelyettesi feladatai mellett az Alkotmányjogi és Összehasonlító Közjogi Tanszék docense. Korábban elnyerte az Egyetem Publikációs Nívódíját, 2013 óta a Választási Rendszerek Kutatóműhely tagja, majd 2016-tól vezetője, volt a Választás és Demokrácia Ludovika Kutatócsoport vezetője, és elnyerte az Új Nemzeti Kiválóság Program ösztöndíját is.

ELHUNYT A ZRÍNYI VOLT REKTORA

Életének 79. évében, 2021. március 9-én elhunyt M. Szabó Miklós nyugállományú altábornagy, hadtörténész, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem volt rektora, a Nemzeti Közszerológati Egyetem rector emeritusa. „Hadtörténészként eljutott a csúcsra, akadémikus lett. A negyedik magyar hadtörténészként, amióta világ a világ. A nyolcvanas években kandidátusi értekezését a Magyar Királyi Légierő történetéből írta, 2007-ben az akadémiai székfoglalójában Czinege Lajos szerepét vizsgálta hatvannolcban. Mindig mással foglalkozott, mint ami népszerű, ami biztos sikert hozó téma lett volna. Harcait megvívta – csak a COVID győzhette le” – emlékezett az egykori rektorra Csikány Tamás ezredes, az NKE tudományos rektorhelyettese.

PARTNERSÉG AZ NKE ÉS AZ ANTENNA HUNGÁRIA ZRT. KÖZÖTT

Stratégiai együttműködési megállapodást írt alá a Nemzeti Közszerológati Egyetem és az Antenna Hungária Zrt. A közös munka során a két szervezet olyan kutatási projekteket és szakmai együttműködéseket valósít meg, amelyek a technológiai fejlődés, a hálózatosodás, az 5G, az információbiztonság fenntarthatósági kérdéseivel, az okosvárosok, okosotthonok témájával foglalkoznak. Az együttműködés keretében a két intézmény közösen fog gondozni innovációs ötleteket, start-up vállalkozásokat és hazai, valamint EU-s pályázati forrásokat. A célok között szerepel az oktatás és a továbbképzés digitalizációja, valamint az oktatói-kutatói utánpótlás biztosítása. Az együttműködés része az NKE komplex intézményfejlesztési tervének, amely a gazdasági kapcsolatok és innovációs partnerség erősítését célozza. A dokumentumot Koltay András, az NKE rektora és Sárecz Zsolt, az Antenna Hungária Zrt. vezérigazgatója, valamint Mándi Gábor vezérigazgató-helyettese írták alá.

MALÁJ INTÉZMÉNNYEL BŐVÜL AZ NKE NEMZETKÖZI PARTNEREINEK KÖRE

Együttműködési megállapodást kötött az NKE és a University of Malaya. Erről is volt szó Ponevács-Pana Petra Kuala Lumpur-i magyar nagykövet Ludovikán tett látogatása során. A vendéget Koller Boglárka rektorhelyettes fogadta, és a találkozón részt vett Breuer Klára nemzetközi igazgató, valamint Révai-Bere Norbert irodavezető-helyettes is. Koller Boglárka megköszönte a nagykövetség támogatását, és reményét fejezte ki, hogy a formális együttműködési megállapodás megkötésével diákok, oktatók cseréjére is sor kerülhet a jövőben. A magyar nagykövet hangsúlyozta, hogy a maláj kormányzat kifejezett érdeklődést mutat nem csak az EU egésze, hanem a közép-európai térség iránt is.

DEMOKRÁCIA A DIGITÁLIS TÉRBEN

A politikai kampányok online térben való megjelenéséről, a választási döntésekről és az úgynevezett fake newsokról is szó volt az ÁNTK Alkotmányjogi Tudományos Diákkörének online eseményén. „Az online véleménynyilvánításban benne rejlik valamiféle sekélyesség is” – figyelmeztetett Smuk Péter dékán. A közügyek iránt érdeklődő polgárok számára az interneten olyan tartalmak érhetőek el az állami szereplők részéről, amelyek segíthetik őket a politikai szocializációban, a választásokon való könnyebb döntésben. „Nagyon nehéz műfaj a Facebook-demokrácia” – hangsúlyozta Smuk Péter, aki szerint a közösségi média sok esetben teret enged pár tucat ember kinyilvánított véleményének a csendes többséggel szemben. Az álhírek politikai térben betöltött szerepéről Bányász Péter adjunktus elmondta: a jelenség korábban propagandának számított, napjainkban azonban már hivatalosan is célzott információközlésként kezelhető.

A HOLNAP KALASNYIKOVJAI

A mesterséges intelligencia és az autonóm fegyverek szolgáltatták a témát a Nemzetközi és Európai Szakkollégium idei első online kerekasztal-beszélgetéséhez, amelyen az „Állítsuk meg a Gyilkos Robotokat” nemzetközi kampány hazai képviselői is beszéltek. „Az informatika, a mesterséges intelligencia és a robotika területén végzett élvonalbeli kutatások nemcsak a jólét befolyásoló fejlesztéseket helyezik előtérbe, hanem a védelmi ipar fejlesztését is, megváltoztatva ezzel a háború természetét, veszélyeztetve a nemzetközi békét és a tudományt” – fogalmazott Bíró Dalma, a nemzetközi kampány hazai koordinátora, aki tart attól is, hogy idővel a mesterséges intelligenciával párosult fegyverrendszerek gyilkos robotokká és a terror fegyvereivé válhatnak. Katona Illés, a nemzetközi kampány aktivistája arra hívta fel a figyelmet, hogy az utóbbi időben olyan intelligens technológiák vannak kialakulóban, amelyek már nemcsak előre meghatározott döntéseket képesek végrehajtani, hanem önálló tanulásra is képesek, ezzel megszűnik az emberi kontroll cselekedeteik felett.

SZAKIRÁNYÚ TOVÁBBKÉPZÉSKÉNT FOLYTATÓDIK A DIPLOMÁCIAI VEZETŐKÉPZÉS

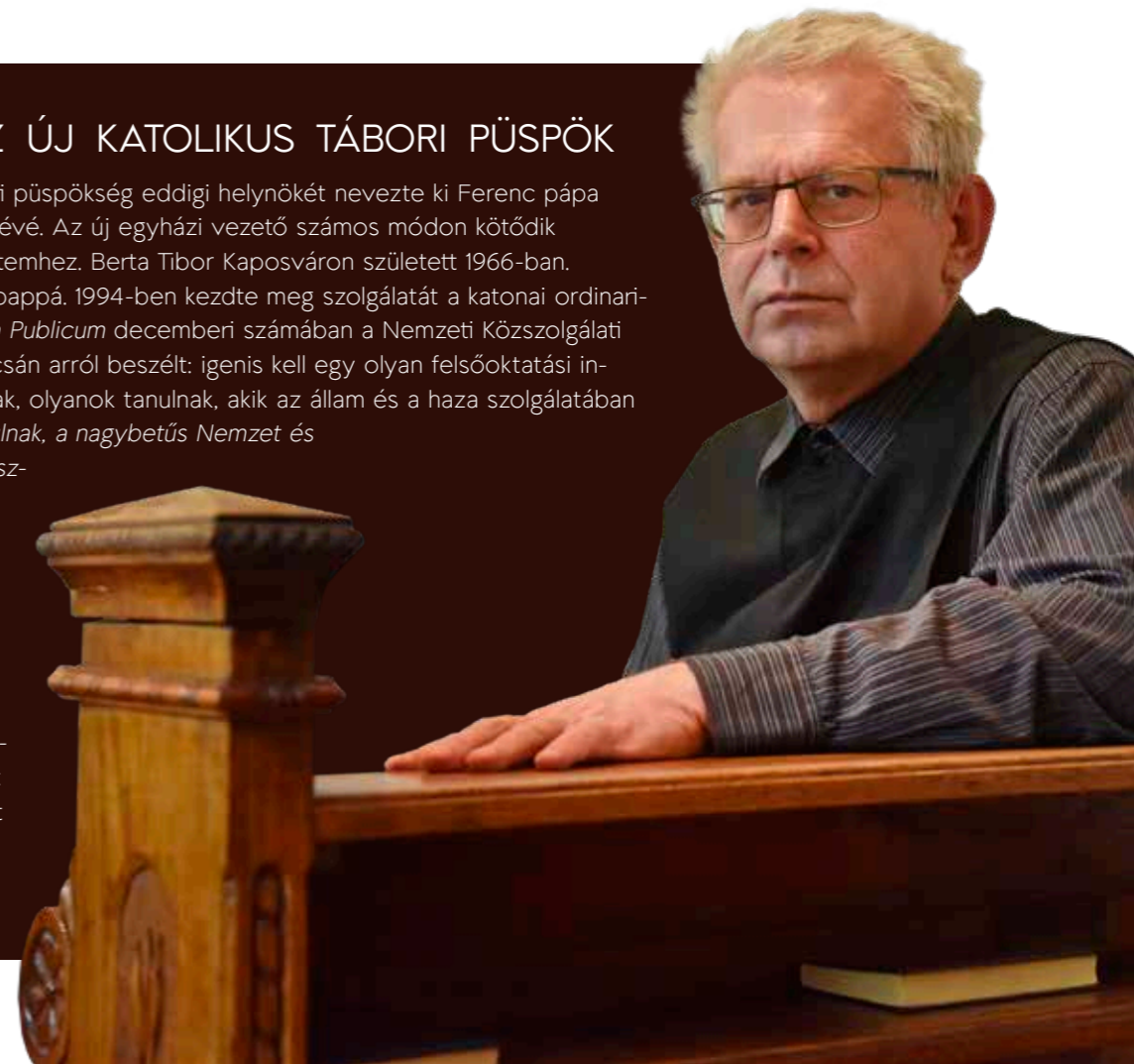
Tavaly szeptemberben indult el a Magyar Diplomáciai Akadémia Diplomataképző Programja és Diplomáciai Vezetőképző Programja a Külgazdasági és Külügyminisztérium, valamint a Nemzeti Közszolgálati Egyetem szakmai együttműködésében. A Program keretében megvalósuló képzés szakirányú továbbképzési sakként folytatódik. A képzés célja a közszolgálati és nemzetközi kapcsolatokkal foglalkozó szakemberek számára olyan diplomáciai karrierképzést kínálni, amely hazánkban és a régióban is egyedülálló. Főbb témakörök: a nemzetpolitika, geopolitika, diplomáciai alapismeretek, a külgazdaság és a biztonságpolitika. Az itt végzetek vezető diplomáciai szaktanácsadó szakképzettséget tanúsító oklevelet vehetnek át idén nyáron, a sikeres záróvizsgát követően.

A PRECÍZIÓS VÍZRENDEZÉSÉ A JÖVŐ

A víz visszatartást támogató precíziós vízrendezés megvalósítása fontos tényező a vízgazdálkodás területén – hangzott el a Víz tudományi Kar online konferenciáján. Az esemény *A víz visszatartását támogató precíziós vízrendezés tervezési rendszerének kialakítása* című projekt zárórendezvénye volt. A projekt célja, hogy a már kialakult precíziós gazdálkodás ke-retrendszerebe beintegrálja a vízrendezési feladatokat is. „Feladatunk a tározási-lefolyási feltételek táblaszintű meghatározásán alapuló hasznosítható víztöbbletek kár-ozás nélküli visszatartása, valamint a káros feleslegek mérnöki pontosságú elvezetésének megoldása volt” – mondta el az eseményen Bíró Tibor, a Víz tudományi Kar dékánja.

BERTA TIBOR AZ ÚJ KATOLIKUS TÁBORI PÜSPÖK

Berta Tibort, a katolikus tábori püspökség eddigi helynökét nevezte ki Ferenc pápa a katonai ordinariátus püspökévé. Az új egyházi vezető számos módon kötődik a Nemzeti Közszolgálati Egyetemhez. Berta Tibor Kaposváron született 1966-ban. 1991. június 20-án szentelték pappá. 1994-ben kezdte meg szolgálatát a katonai ordinariátusban. Berta Tibor a *Bonum Publicum* decemberi számában a Nemzeti Közszolgálati Egyetem létjogosultsága kapcsán arról beszélt: igenis kell egy olyan felsőoktatási intézmény, ahová olyanok járnak, olyanok tanulnak, akik az állam és a haza szolgálatában dolgoznak majd. „Akik itt tanulnak, a nagybetűs Nemzet és Haza szolgálói, szolgálattevői lesznek, és ezt le kell bontani a hétköznapiakra, megtanítani és megtanulni, elsajátítani, hogy akik az állam szolgálattevői, azok valójában egymás és az itt, ebben az országban élők szolgálói. Egymás szolgálóiban valójában az Istent szolgálja az ember” – fogalmazott az azóta püspökké kinevezett Berta Tibor.

Navracsics Tibor MEGSZÁLLOTTAN ÁLLAMHÍVŐ VAGYOK!

Már egy évtizede, hogy megalapították a Nemzeti Közszerológati Egyetemet. Az egyik alapító atya Navracsics Tibor, egykori miniszter, aki ma is élénken emlékszik az intézmény megszületésének előzményeire és körülményeire. A volt uniós biztos ma ismét részt vesz a magyar közéletben, több fontos kormányzati megbízatása van, emellett pedig az általa is megálmodott NKE egyik kutatóintézetének a vezetője.

● **Hogyan emlékszik vissza a 10 évvel ezelőtti eseményekre, ezek mennyire voltak fontosak az akkori állam és kormányzat életében?**

Nagyon fontosak voltak, mert a 2010-es választásokra való felkészülésnél az egyik legnagyobb hangsúly éppen azon volt, hogy a magyar államot hogyan lehet újraépíteni. Erre azért volt szükség, mert az 1990-es demokratikus átmenetet követő új államalapítás mint konstrukció nagyjából 2006-ra kifutotta magát, és elfogyott mögüle a hitelesség. 2006 és 2010 között mély bizalmi válságban volt az állam a belpolitikai válságtól függetlenül is, és egyre inkább megfogalmazódott az akkori ellenzéki oldalon, hogy valamit kezdeni kell az állammal. A kormányváltás után éppen ezért is jött létre a korábbi Miniszterelnöki Hivatalból és az Igazságügyi és Rendészeti Minisztériumból a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium (KIM), amely többféle aspektusból, de az állam alapvető funkcióival foglalkozott. A legfőbb feladatunk annak a törvényhozásnak a megvalósítása volt, amely új alapokra helyezte az állami működést, és ebbe az alaptörvénytől kezdve az összes lényeges törvény belefért.

● **Hogyan illeszkedett ebbe a folyamatba egy új egyetem létrehozása?**

Jól tudtuk, hogy ha a magyar államot új alapokra akarjuk helyezni, az nem csak a jogszabályi környezet megváltoztatását igényli, hanem humán oldalról is mélyreható változtatásra lesz szükség. Olyan közszolgálati tisztviselőket álmodtunk az államnak, akik képzettségben, tájékozottságban, rátermettségben, nem maradnak el a piacon dolgozó munkavállalóktól, és a nemzetközi versenyben is megállják a helyüket. Ehhez pedig a felsőoktatásban kellett egy új képzési formát találni. A Pintér Sándor belügyminiszterrel és Hende Csaba honvédelmi miniszterrel folytatott beszélgetéseink során formálódott meg a Nemzeti Közszerológati Egyetem koncepciója, hogy a három nagy állami pálya (hadsereg, rendőrség és a közigazgatás) képzési rendszerét hozzuk egy tető alá egy államtudományi egyetem formájában. Amellett hogy egy új egyetemet hozunk létre, ami önmagában is egy kultúrateremtő dolog, szerettük volna megteremteni annak lehetőségét is, hogy ezek a nagy közszolgálati pályák hosszú távon átjárhatóak legyenek. Ehhez pedig nagyon jó alapot jelentett az egységes egyetemi struktúra.

● **Mennyire kellett megküzdeni az egyetem létrehozásával kapcsolatos politikai és szakmai aggályokkal? Akkoriban például nagyon gyakran janicsárképzőnek hívták az NKE-t.** »

Mi bízunk abban, hogy ezek a negatív hangok – mivel nem szolgáltatunk alapot hozzá – idővel megszűnnek majd, és ez így is lett. Talán természetes is, hogy voltak politikai támadások, de igazán senki nem tudott belekötöni magába a koncepcióba, mert ez egy érvényes koncepció volt. Érdekes, hogy nem feltétlenül a politikusoktól jöttek közvetlenül ezek a negatív megjegyzések, hanem inkább az újságíróktól. Én például azt is megkaptam, hogy azért jön létre az egyetem, hogy én rektor lehessenek, de ez nyilván a komolytalanabb része volt.

● **Az viszont valós aggály lehetett, hogy hogyan sikerül majd hosszabb távon is egy fedél alatt működtetni az olyan, addig egymástól jelentősen elkülönülő hivatásrendeket, mint a rendőrség vagy a honvédség, illetve a civil közigazgatás.**

Bár volt egy szakmai konszenzus a politika részéről, de a szakmai aggályok, félelmek komolyan akadályozták az első időszakban az intézményi fejlődést. Egy egyetem attól egyetem, hogy egyetemes. Az egyes karok nem önálló életet élnek, hanem egy egyetemes közösségnek, egy egyetemi közösségnek a specifikus részei. Az NKE esetében azonban pont fordított volt a logikája az egyetemi építkezésnek: három, azelőtt évtizedekig külön életet élő és együtt soha nem dolgozó kollektívát kellett összeterezni, és a három kultúra különbsége talán mind a mai napig is érződik. Ebből a szempontból ez a 10 év csak egy lassú előrehaladás volt, mert nem nagyon váltak civilé a katonai és a rendőri karok (bizonyos fokig igen), de biztos vagyok benne, hogy hosszabb távon szorosabb lesz majd az együttműködés.

● **Egy felsőoktatási intézmény életében történetileg is kiemelkedő szempont az autonómia kérdése. Az NKE létrehozásával kapcsolatos fenntartások egy része ahhoz volt köthető, hogy hogyan biztosítható ez a fajta függetlenség egy szoros állami kontroll mellett. Ezt hogyan látta akkoriban?**

Az viszonylag hamar eldőlt, hogy ha az állam egyetemként képzeljük el az NKE-t, akkor más státuszúnak kell lennie, mint a többi egyetemnek. Autonómia szempontjából át kellett gondolnunk, hogy milyen legyen a kapcsolata ahhoz az államhoz,

amely számára képezi a szakembereket. Nem tartottuk ördögtől való dolognak, hogy a létrejövő állami egyetem nem a klasszikus autonómia-kellékekkel rendelkezik majd. Ebben az esetben ugyanis nemcsak arról van szó, hogy a szabad véleményalkotásnak és a szabad kutatásnak akartunk egy műhelyt teremteni, hanem arról is, hogy az állam saját magának, a saját magáról szóló kutatásnak akart létrehozni egy háttérintézményt.

● **Értelmezhető így az egyetemi autonómia kifejezés?**

Értelmezhető, mert az egyetem belső életében ugyanúgy érvényesülnek az autonómia normái. A személyzeti kérdéseknél és a döntésnél, illetve a minisztériumokhoz való bekötésnél vannak inkább speciális szabályok ebből adódóan.

● **Az egyetemnek eddig két rektora volt: Patyi András 2018-ig és azóta Koltay András. A váltás a fenntartói szerkezet megváltoztatásával is együtt járt. Hogyan látja ezt a folyamatot? Mindkét rektort jó választásnak tartom. Patyi András azért volt jó döntés, mert ő ezer szállal kötődött a közigazgatáshoz. Koltay András pedig azért, mert egy új szemléletet tudott behozni az egyetemre, és ez érződik is azóta az intézmény életében. A fenntartói szerkezetváltás is bizonyára jó döntés volt, de itt kevésbé ismerem a döntés mögött megbújó mozgatórugókat. Az biztos, hogy az első években meghatározó volt az alapításhoz kapcsolódó személyes kötődés. Pintér Sándorral és Hende**

Csabával személyes elkötelezettséget éreztünk az ügy iránt, és az, hogy a három fenntartó minisztériumot vezető politikus ennyire szorosan együttműködik, annak is volt köszönhető, hogy nemcsak a feladatunkat láttuk el, hanem meg is győződünk arról, hogy mi a legjobb megoldás. Most a fenntartói szerkezet jóval egyszerűbb, mint korábban, és az idő múltával ez jó megoldásnak tűnik.

● **Mi az, amit így 10 év távlatából esetleg máshogy csinált volna? Mi az organikus építkezést választottuk, tehát nem úgynevezett zöldmezős beruházként jött létre az egyetem, hanem a három felsőfokú intézményt egy keretbe helyeztük, és abban bízunk, hogy a korábbi intézmények oktatói, kutatói, munkatársai is**

egymásra találhatnak majd. Ami igazán nehezen ment, az az oktatói közösség vérfrissítése volt, tehát a fiatalok bekapcsolása, mert úgy gondoltuk, hogy ezáltal is lehetne a kulturális különbségeket oldani. Én akkor szembesültem először azzal, hogy a magyar szellemi élet öregszik, hogy nincsenek igazán olyan aktív, tenni akaró, fiatal tudósok, akik el akarnak jönni egy ilyen helyre, mint az NKE. Ez azt jelentette, hogy az akkor meglévő oktatói-kutatói állománnyal kellett elindítanunk az intézményt, és ez így ment az első években is. Azt látom, hogy most elindult némi változás, de ez sokkal nehezebben megy, mint ahogy azt én 2010–11-ben elképzeltem. Ez mindenképpen máshogy alakult, mint ahogy annak idején terveztük.

● **Volt egy program, amely szintén az Ön nevéhez kötődött, a Magyar Zoltán Közigazgatás-fejlesztési Program. Hol van ez most?**

Formailag itt, mint ahogy egyébként a „jó állam index” is, amelyet a Nemzeti Közzolgálati Egyetem készít. Az említett programmal az volt a célunk, hogy Magyar Zoltán életművének korszerű interpretációjával – meghagyva az alapelveket, a korhoz igazítva az ő nézeteit – a magyar államról szóló gondolkodást ismét világszínvonalra emeljük. Magyar Zoltán volt ugyanis az első – sajnos megkockáztatom azt is, hogy az utolsó – olyan állammal foglalkozó, államról gondolkodó ember, aki a gyakorlati életben és a tudományos életben is egyaránt világszínvonalút alkotott, s rengeteget tett hozzá a magyar állam korszerűsítéséhez. A Magyar Program ennek lett volna a zsinórmértéke, és ezt mi évről évre frissítettük is. Ahogy mentünk előre az államigazgatási reformmal, úgy határoztuk meg újra a célokat, és igazítottuk azokhoz a tennivalókat. Majd 2014 után jött az Államreform Bizottság, és a bizottságok, tudjuk, hogy sok esetben az ügy halálát jelentik, és azt hiszem, ebben az esetben is ez történt.

● **Ma már nagyon komoly verseny zajlik a felsőoktatási intézmények között a hallgatókért. Ebben a versenyben láthatóan erősítenie kell az NKE-nek, mert az utóbbi időben látszik egyfajta trendszerű visszaesés a felvételi**

„Valamit kell kezdeni a felsőoktatással, ahogy annak idején az állammal is kellett.”

számokban. Igaz, most minden intézmény hasonló nehézségekkel küzd. Miben látja ebből a kiutat?

Ma valóban azt láthatjuk, hogy a teljes felsőoktatást illetően van egy csökkenés a felvételre jelentkezők számában. Az NKE esetében azt érdemes megjegyezni, hogy 2010 és 2014 között volt egy elképesztően erős kampány az állam mellett. A többi között elindult az államigazgatási reform, megalakultak a kormányablakok és a kormányhivatalok, elindult a Magyar Közigazgatási Ösztöndíj Program és volt egy ReGeneráció nevű toborzóprogramunk. Mindezek az államtól izgalmas pályának, izgalmas munkahelynek mutatták be, így talán nagyobb húzása volt akkoriban ennek. Manapság az állam egy kicsit megint negatív kontextusban jelenik meg a közéletben. Sokszor jön elő újra, hogy minél kisebb és olcsóbb az állam, annál jobb. Ezek sztereotip blödségek, de egy fiatal számára mégis azt jelenthetik, hogy kevésbé vonzó számára a közzolgálati életút. Megint kezd az a kép kialakulni, hogy aki állami pályát választ, az könyékig poros lesz, levél-tárakban bolyong, és nem találkozik semmilyen izgalmas feladattal. Pedig én most is úgy vagyok veled, hogy ez a világ egyik »

Navracsics Tibor átadja a rektori láncot Patyi Andrásnak a parlamenti ünnepségen

legizgalmasabb pályája, de sajnos nincsenek ma a magyar politikában olyan hirdetői, akik „reklámot csinálnának” az államból.

● **Öt éven keresztül volt uniós biztos, és az akkori nyilatkozatai alapján mintha nemcsak fizikailag, hanem egy kicsit szellemileg vagy lelkileg is eltávolodott volna a hazai politikától. Mennyire változtatta meg a gondolkodásmódját ez az öt esztendő?**

Mindig nagyon szerencsés embernek tartottam magam, mert amivel az elméletben foglalkoztam, azt a gyakorlatban is kipróbálhattam. Ez a legjobb dolog, ami az emberrel történhet. Egyetemi oktatóként foglalkoztam az állammal és az Európai Unióval is. Ilyen értelemben volt kapocs a hazai és a nemzetközi pályám között, de az Európai Bizottság és alapvetően az európai politika is teljesen más történet, hiszen például ott nincs a klasszikus értelemben vett állam. Ez az öt év nagyon sokat változtatott rajtam, az életem egyik legintenzívebb tanulási időszak volt. A legnagyobb változás talán kulturális értelemben mondható, hiszen uniós biztosként akkor még 28 különböző kultúrájú országot kellett bizonyos ügyekben képviselnem, és a döntések meghozatalában részt vennem, ez pedig hihetetlen tanulságokkal szolgált számomra arra nézve, hogy mennyire erős a kultúra szerepe a politikában is. Ki milyen hagyományokat, meggyőződéseket, félelmeket, szokásokat hoz magával, és mennyire más például egy konszenzusorientált, mint egy többségi döntéshozatal. Ezek alapvetően formálták át a gondolkodásomat a magyar politikáról is.

● **Mennyiben látja most másnak a magyar politikát, mint 2014-ben, amikor Brüsszelbe ment?**

Egy kétharmados többséggel rendelkező, egypárti kormány nagyon erős miniszterelnöke alól indultam el Budapestről, és megérkeztem Brüsszelbe egy 28 biztosból álló, 28 nemzeti hagyományt megjelenítő, szocialistát, liberálist, konzervatívot, néppártit magában foglaló Európai Bizottság tagjaként, amelynek az elnöke inkább koordinátor volt, mint vezető. Mintha valaki a télből a nyárba esne. Egy sokkal érzékenyebb reflexrendszert kellett kiépítenem magamban, hogy fel tudjam fogni az európai politika bonyolultságát, és tudjam, hogy abban hogyan kell mozogni. Ez legalább két évembe került, akkor kezdtem azt érezni, hogy nagyjából kiismerem magam az európai politikai arénában. Rengeteg olyan készséget sajátítottam el, amit lehet, hogy majd egyszer a magyar politikában is tudok hasznosítani.

● **De ez szinte már jelen időben is érvényes kijelentés lehet, hiszen kormánybiztosi munkákat végez, pedig egyszer még uniós biztosként azt mondta, hogy nem valószínű, hogy szeretne visszatérni a magyar politikai közéletbe.**

Ezek a megbízások, amelyeket kaptam, nem pártpolitikai, hanem inkább szakpolitikai jellegűek, amelyeket én szeretek, és ezekhez valamennyire talán értek is. Veszprém a szülőhelyem, Észak-Dunántúl

a tágabb szülőhelyem, a Vidékfejlesztési Kormánybizottságot pedig majd meglátjuk, hogy alakul. A pártpolitikában azonban továbbra sem látom, hogy nekem lenne bármilyen helyem, de nem is látom, hogy erre igény lenne mások részéről.

● **Az uniós helyreállítási alapból a következő években sok pénz jut a felsőoktatásra hazánkban is, ahol ezen a téren egy modellváltás zajlik. Hogyan értékeli ezt a folyamatot?**

A politikában az a szép és izgalmas, hogy minden döntés egy lehetőség, akár jó is lehet, de rosszra is fordulhat. Egy jó eleme biztos van a modellváltásnak: a helyzetből adódóan innovációra készíti a felsőoktatást, amely mintegy harminc éve őrlődik strukturális kérdések között. Eközben kevés figyelmet fordítunk arra, hogy merrefelé megy a munka világa, mik azok az új készségek, amelyeket tanítani kellene, hogyan lehet hatékony kapcsolat a gazdaság és a felsőoktatás között. Ez most egy olyan impulzus, amely a modellváltásból adódóan ráébreszti erre az egyetemeket. Önmagában a modellváltás sikere azonban az embereken múlik, például azon, hogy a kuratóriumokban olyanok lesznek-e, akik az egyetemeken valóban nemzetstratégiai jelentőségű intézményeket látnak. A gazdasági autonómia óriási felelősség, és óriási lehetőség is. Jó esetben egy nagyon rugalmas felsőoktatási rendszer alakulhat ki. Erre nagy szükség is van, hiszen például nincs magyar egyetem a világ 500 legjobb felsőoktatási intézménye között. Valamit kell kezdeni a felsőoktatással, ahogy annak idején az állammal is kellett.

● **Az NKE-n az Európa Stratégia Kutatóintézetet vezeti. Hogy érzi itt magát?**

Bár még nemrég vagyok hivatalosan is egyetemi polgár, kifejezetten jól érzem magam a Ludovikán. Kutatóintézetünk az Eötvös József Kutatóközpont (EJKK) berkein belül működik, és én már az EJKK létrehozását is egy kifejezetten jó döntésnek tartottam. Ezzel ugyanis az NKE alapvetően oktatási profilját sikerült még jobban kiegészíteni egy kutatói-innovációs aspektussal, és azt látom, hogy a kutatóközpont intézetei önálló életre kelnek, és a tudományos közélet megbecsült részeivé válnak. Az Európa Stratégia Kutatóintézetet célja, hogy az európai integrációról szóló stratégiai gondolkodás egyik meghatározó hazai műhelye legyen. Ezzel bázisul tud szolgálni a kormányzati politika alakításához, de a szélesebb értelemben vett közvéleménynek is tud segíteni az Európai Unióról szóló tudás gyarapításával és elmélyítésével. Az is látszik, hogy maga az NKE is egyre komolyabb szellemi és anyagi infrastruktúrával rendelkezik, amellyel bármely európai országban megfelelne az egyetemi kritériumoknak. ●

Szöveg: Szöőr Ádám • Fotó: Burger Zsolt, MTI

Áldozattá válás járvány idején

A pandémia idején felerősödött az általános szorongás, egyéni és társadalmi szintű közérzetromlás következett be, mindez agresszióhoz, az alkohol- és drogproblémák felerősödéséhez vezetett, illetve romlott a kiszolgáltatott áldozatok helyzete – hangzott el a bűncselekmények áldozatainak napja alkalmából szervezett online konferencián. A Rendészettudományi Kar (RTK) Kriminológiai Tanszéke és a Magyar Kriminológiai Társaság közös rendezvénye kifejezetten a bűncselekmények járvány alatti alakulására és az áldozattá válás koronavírus-járvány idején bekövetkező sajátosságaira fókuszált.

Nemcsak a bűncselekményekkel fontos foglalkoznunk, nemcsak az elkövetőkkel, hanem ugyanilyen fontosak az áldozatok is – hangzott a megnyitójában Barabás A. Tünde. A Kriminológiai Tanszék tanszékvezető egyetemi tanára hozzátette: a járvány okozta helyzet kihátással volt a bűnözésre és az áldozattá válásra is, a kutatók ennek nyomán a bűnözés új jelenségeire, formáira, hangsúlyeltolódásra számítanak. A tanszékvezető előadásában kifejtette: a pandémia átírta a szociális kapcsolatokat, mert bár a szülők többet voltak együtt a gyerekekkel, de a bezártság, a tanítatás nehézségei és a létbizonytalanság problémái növelték a feszültségeket, ami agresszióhoz vezetett. Az időseknél az elmagányosodás okozott gondokat. Az emberek az első hullám idején nem a bűnözéstől félték, az áldozattá válás sokkal inkább a megbetegedéstől való félelem vonatkozásában volt értelmezhető. Elindultak ugyanakkor pozitív folyamatok is, biztos mindenki emlékszik az egészségügyi dolgozók elismerésére, amikor közösségek tapssal fejezték ki szolidaritásukat irántuk, de növekedett a rendőrség munkájának elismerése is. A nyár felszabadulást, a második hullám pedig újabb szorongást hozott. „A speciális helyzet generálissá vált” – jelezte Barabás A. Tünde, aki szerint az emberek folyamatos negatív folyamat részesei lettek, az élet teljes területén jelentkeztek a társadalmi problémák, például a nagy fokú egzisztenciális szorongás. A statisztikai adatok szerint az összes bűncselekmény száma csökkent ugyan, de hangsúlyeltolódás következett be. Egy év (2019–2020) leforgása alatt jelentősen megugrott az emberölések, állatkínzások, kapcsolati erőszak és az informatikai rendszer vagy adat megsértésének, illetve az informatikai rendszer felhasználásával elkövetett csalásoknak a száma. A karantén vejjárójaként csökkent a kontaktusokhoz kötött bűncselekménytípusok, így a testi sértések, lopások, szemérem sértések, kifosztások száma. A tanszékvezető megjegyezte: a személy elleni erőszakos cselekmények száma 2015 óta folyamatosan növekszik, tehát ez nem köthető szorosan a pandémiához. Szó volt a tanszék 2018-as latenciakutatásáról is, amelynek eredményei szerint bizonyos bűncselekménytípusok akkor is erősödést mutatnak, ha a statisztikákban nem jelennek meg. Az átverés, szexuális zaklatás, családon belüli erőszak vagy a szexuális erőszak azok a típusok, ahol magas a latencia, azaz ezeket az eseteket nem jelentik. Összességében elmondható, hogy a pandémia idején felerősödött az általános szorongás,

egyéni és társadalmi szintű közérzetromlás következett be, mind ez agresszióhoz és önagresszióhoz (alkohol- és drogproblémák) vezetett. Az összecsúszás és az ezáltal okozott feszültség hatására a problémás családokban nőtt a kiszolgáltatottság, ezzel pedig a kiszolgáltatott áldozatok helyzete is romlott. Erre valamilyen megoldást kell találni, kiutakat, amelyek egy ilyen váratlanul bekövetkező sokk helyzetben lehetőséget adnak a kiszolgáltatottnak a megoldásra, a hatóságoknak pedig arra, hogy segítsék ezeket az áldozatokat – összegzett Barabás A. Tünde.

A pandémia idején megnőtt az online csalások száma, az Egyesült Államokban kutatás is készült ebben a témában az időskorúak körében. A kutatást végző Parti Katalin, a Virginia Tech Egyetem Szociológia Tanszékének adjunktusa elmondta: a színjátszós szélhámósok (bűnözőcsoport megnevezése az USA-ban, hasonló, mint nálunk az unokázós családok) és az identitáslopás típusú bűncselekmények évente mintegy 12,7 milliárd dollár veszteséget okoznak. Az áldozatok jellemzően az 55 év feletti korosztály, de főleg a 75–90 éves korosztály tagjai közül kerülnek ki, utóbbinál

Barabás A. Tünde
tanszékvezető egyetemi tanár,
NKE RTK, Kriminológiai Tanszék

a megjelenő demencia okán 75 százalékkal nagyobb az áldozattá válás esélye. A tavaly októberben több mint 2500 ember bevonásával végzett kutatás eredményei szerint a legkülönbözőbb családi, megtrévesztési módokkal elkövetett bűncselekmények esetén a fenti korosztályban a nők nem esnek gyakrabban áldozatul és nem vesztenek többet a férfiakkal. A diplomával rendelkezők és a posztgraduális képzésben részt vettek gyakrabban esnek áldozatul, hiszen náluk a jobb internetelérés, a nagyobb online aktivitás és biztonság, valamint a pénzzel való magabiztosabb bánás okán kisebb mértékű az óvatosság is. A kutatás megállapította azt is, hogy a gyermektelen, partnerrel/házasságban élők minden típusú családnak gyakrabban esnek áldozatul, az okok hasonlóak, mint a diplomával rendelkezők csoportjában. Ugyanez a helyzet az 55 év feletti teljes állásban lévők esetén is, ez a csoport szignifikánsabban gyakrabban esik online csalás áldozatául. Érdekes feltárása a kutatásnak, hogy ezeket a potenciális áldozatokat a munkáltatók számítástechnikai rendszere nem védi meg a csalásoktól, amelyek alapvetően pszichológiai manipulációval történnek, és a sértett maga adja ki adatait vagy pénzét a csalóknak. A kutatás megerősítette a korábbi tanulmányok eredményeit, és feltárta a kockázati faktorokat: az online rutinok, magas iskolai végzettség, magabiztos pénzkezelés, kisebb mértékű óvatosság, az anyagi biztonság, a teljes állás, a gyerek nélküli párkapcsolatban élés növeli az áldozattá válás esélyét az 55 év feletti korosztályban.

A megelőzés tekintetében a kutatók javasolják az idősök felkészítését a pszichológiai manipulációval elkövetett online/telefonos csalásokra. Parti Katalin szerint fontos tudatosítani, hogy ilyen bárkivel előfordul, de azt is, hogy van hová fordulni. A családtagok, idősebbek esetén a gondozók felkészítése ugyanilyen fontos. A konferencián szó volt a drogfogyasztás változásairól is a tavalyi járványos évben. Sivadó Máté, a Kriminológiai Tanszék adjunktusa a pandémia drogpiacon gyakorolt hatásáról egyebek mellett azt mondta: a határzárak és a járványhoz kapcsolódó egyéb intézkedések droghíányt okoztak az utcán, ami magasabb

árakhoz és csökkenő tisztasághoz vezetett. Mindez annak fényében különösen érdekes, hogy például a kábítószer-kereskedők által előnyben részesített tengeri útvonalak egyik európai végpontján, a hamburgi kikötőben évi hatmillió konténer megy át, amiből a hatóságok úgy ezret tudnak ellenőrizni. Mégis 20 tonna kokaint fognak, ez jóval több, mint az egész Németország területén lefoglalt évi 200 kg. Sivadó Máté beszélt arról is, hogy a pandémia által növekedő munkanélküliség növelheti annak esélyét, hogy a szegény és deprivált emberek a kábítószerekhez vagy azokhoz kapcsolódó tiltott tevékenységekhez forduljanak.

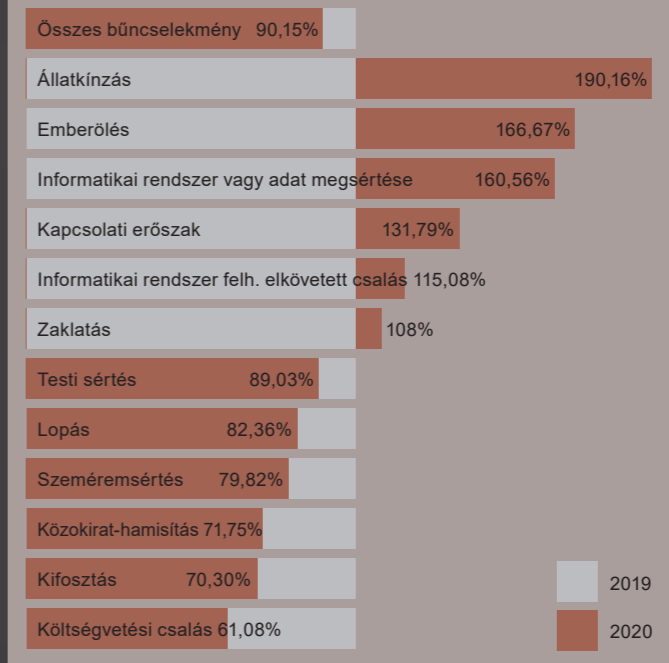
Ebben a helyzetben emelkedik a darkneten keresztüli online kereskedelem, míg a gyógyszer- és alkoholfogyasztás összességében már növekvő tendenciát mutat. A járvány az egyének szintjén negatívan befolyásolja a pszichofizikai jólétet, a függőségi hajlamot, növekszik a stressz-szint. Ennek egyik leképeződése, hogy a drogpiacon a tavalyi első negyedév felében nőtt a kannabisz iránti kereslet, ami valószínűleg annak is köszönhető, hogy ez is egy megküzdési és stresszoldási eszköz volt az egyének számára. Egyébként ebben az időszakban a lakosság körében általánosságban is növekedett a gyógyszer-, kábítószer- és alkoholfogyasztás. A szakember beszámolt saját kutatásáról is, amely a járvány hatását mutatja a drogrehabilitációra. Az eredmények szerint

az ilyen tevékenységű intézetekben is kórházparancsnokok felügyelete mellett zajlott az ellátás, online rendelések és terápiák voltak, a bezártság pedig a lakóknak is többletterhet jelentett. „Ez sok feszültséget okozott, így megnőtt a terápiát nem vállalók, kijelentkezők száma. A kutatás eredményei szerint a terápiát befejezőkben is nagy volt az aggodalom, hogyan találnak munkát egy olyan környezetben, ahol a nem szenvedélybetegek is sorra veszítik el állásukat” – sorolta Sivadó Máté. ●

Szöveg: Tasi Tibor • Fotó: Szilágyi Dénes

A REGISZTRÁLT ÉS ELKÖVETETT BŰNCSELEKMÉNYEK GYAKORISÁGÁNAK VÁLTOZÁSA – 2019 ÉS 2020 KÖZÖTT

(a 2020-as számok 2019 100%-ához viszonyulnak)

2019
2020

Emléktáblát kapott a Ludovikán Romanelli

Felkerült az NKE Ludovika Főépület falára az az emléktábla, amely Guido Romanelli magyarországi tevékenységének állít emléket. Az olasz ezredesnek 1919-ben jelentős szerepe volt több ludovikás hallgató életének megmentésében. A járványhelyzet miatt az emléktábla ünnepélyes avatására várhatóan júniusban kerül sor.

Guido Romanelli 1876. március 15-én Sienában született. Tizenkét éves korától katonaiskolába járt, majd tüzérsztként szerzett háborús tapasztalatokat Líbiában és az első világháborúban is. A nagy háború befejezése után, 1919 májusában Budapestre neveztek ki az olasz katonai misszió parancsnokának. Az alezredes információkat gyűjtött, segítséget nyújtott a magyarországi olaszok vagyonának megőrzéséhez: szervezte és segítette a hadifoglyok, menekültek utazását, hazatérését. Jó kapcsolatokat épített ki a proletárdiktatúra ellenzékével, és folyamatosan próbálta meggyőzni a kommunista vezetőket, adják át a hatalmat egy polgári demokratikus koalíciós kormánynak. Nemcsak katonákat mentett, segített, hanem arisztokratákat, egyházi személyeket, de a rezsim ellen lázadó, vagy egyszerűen csak éhező fővárosiakat, vidékieket is. A Forradalmi Kormányzótanács lemondása után biztosította a népbiztosok családtagjainak, sőt néhány népbiztosnak is a Bécsbe menekülést. Szót emelt a bebörtönzött kommunisták embertelen körülményeinek javításáért; kimentette az olasz szociáldemokrata képviselőket a Friedrich-kormány börtöneiből.

„Humanitárius tevékenysége tetőpontjának a június 24-i Ludovika-felkelés résztvevőinek megmentését tekinthetjük” – mondta el lapunknak Csikány Tamás ezredes. A hadtörténész szerint Romanelli magyarországi népszerűségét kétségkívül Kun Bélával ez ügyben történt levélváltása alapozta meg. Ebben felszólította Kun Bélát, hogy ne hajtsák végre az ítéleteket olyan személyek ellen, akik egy politikai eszméért harcoltak, hanem tekintsék őket hadifogolyoknak. A jegyzék azzal fejeződik be, hogy a szövetséges hatalmak mindenkit személyesen felelősnek tekintenek, aki a fenti figyelmeztetés szellemével ellenkezően jár el. „Ebben a tekintetben figyelmeztetem Önt és egész kormányát, hogy minden

esetleges erőszakoskodásért egyenként és egyetemlegesen felelősségre vonatnak” – olvasható a szövegben. Humanitárius tevékenységét négy hónapos magyarországi missziója utolsó napjáig folytatta. Romanelli katonai karrierjével fizetett magyarországi tevékenységéért, és 1924-ben végleg elhagyta az Olasz Királyi Haderőt. Spanyolországi diplomáciai szolgálata után 1938-tól 1943-ig mint a Magyar–Olasz Bank elnöke tevékenykedett.

ROMANELLI A FILMVÁSZNON

Gilberto Martinelli olasz filmrendező 2009-ben készített dokumentumfilmet Guido Romanelli alezredesről, aki az első világháborút követően, 1919 májusában érkezett Budapestre az olasz misszió budapesti parancsnokaként. *A budapesti küldetés* című alkotásban az 1919 végén hazarendelt, a két világháború között jelentős kultuszra szert tevő alezredes magyarbarát küldetését kísérik végig a nézők magyar, illetve olasz történészek közreműködésével.

Romanelli tevékenységéről a Ludovikán már a 20-as évek végén megemlékeztek. 1929 decemberében avatták fel a Ludovika Akadémia főépületének homlokzatán elhelyezett emléktáblát az alezredes nemes tetteire emlékeztetve, amelyet 1936-ban maga az ünnepelt is meglátogatott. Ekkor Szombathelyi Ferenc ezredes, az akadémia parancsnoka fogadta Romanellit, aki 97 évet élt, és haláláig ápolta magyar kapcsolatait. Koporsóját – kérésére – a Ludovika zászlója fedte.

Az 1929-ben elhelyezett emléktáblát rekonstruálták, és az ma már ismét megtalálható a Ludovika Főépület falán. „Az emléktábla állítása összefügg azzal a hagyományápolással, amely az NKE-re a kezdetektől fogva jellemző volt. Azt tudjuk, hogy Romanelli sokat tett a ludovikásokért, embereket mentett meg a kivégzéstől. Az olasz ezredes nagy tisztelet övezte hazánkban akkor és később is, még utcát is neveztek el róla. Reméljük, hogy júniusban egy méltó ünnepség keretében tudjuk felavatni Romanelli emléktábláját” – hangsúlyozta lapunknak Pröhle Gergely. Az NKE Stratégiai Tanulmányok Intézete igazgatója elmondta azt is, hogy diplomáciai kapcsolatain keresztül nemrégiben bukkant rá Romanelli emlékiratainak magyar fordítására, amely korábban megfelelő források híján nem jelenhetett meg.

Csorba László történész lapunknak arról beszélt, mennyire színes, különleges egyéniség volt Romanelli. Az olasz ezredes vagy fehér lovon, vagy egy Lancia típusú autóval közlekedett, és az öltözködése is egyedül volt. A Magyar Nemzeti Múzeum címzetes főigazgatója kitért arra is, hogy a magyarországi kommunista vezetés azért is respektálta Romanelli tevékenységét, mert Kun Bélának is hasznot húzhattak az olaszok politikai játszmájából. Ennek az volt a lényege, hogy Jugoszláviával szemben létre akartak hozni egy magyar–román–bolgár–olasz együttműködést. „A Bécsben működő Katonai Bizottság így a Tanácsköztársaság időszakában is jó kapcsolatra törekedett Budapesttel, Romanelli pedig alkalmas volt a diplomácia látványos megjelenítésére a nagyvilági stílusával” – hangsúlyozta Csorba László. A történész hozzátette, hogy az olasz ezredes nagyon hamar népszerűvé vált a magyarok körében.

Romanelli személyiségének egy általános üzenete mindenképpen van a mai kor számára is. Pröhle Gergely szerint ez nem más, mint az, hogy a személyiség ereje és jellege nagyon fontos része egy adott ország külpolitikájának. „Ezen az egyetemen nemcsak katonákat képeznek, hanem diplomatakat is. Bár Romanelli katonai attaséként működött, ebben az esetben a diplomata jellegét érdemes hangsúlyozni. Az, hogy a Tanácsköztársaság idején a felkelő ludovikások érdekeit képviselte, és az ő életüket mentette, történelmi összefüggésben hőssé avatja, és mindenképpen méltóvá teszi arra, hogy az emléktábla megőrizzük” – fogalmazott az intézetigazgató, aki az emléktábla rekonstruálása és kihelyezése kapcsán Romanelli rokonaival is felvette a kapcsolatot. „Beszéltem a dédunokáival, akinek a férje egy olasz arisztokrata – évszázadok óta kiváló borászatot tartanak fenn Toscanában. Az ügy komolysága és az olaszos könnyedség, a hőstettek és a kulináriák adott esetben az emléktábla-avatás alkalmával is nemes egységben jelenhetnek majd meg, Romanelli emlékezetéhez méltón” – fogalmazott Pröhle Gergely. ●

Szöveg: Szőőr Ádám • Fotó: HM HIM Fotóarchívum

ÚJ KIHÍVÁS ELŐTT A (KATONAI) REPÜLÉS

Magyarországon a drónrepülések száma 2025-re elérheti az évi 10 milliót, ez naponta 27 ezer drónos repülést jelenthet az előrejelzések szerint – ez is elhangzott az NKE Hadtudományi és Honvédtisztoképző Kar (HHK) Repülőfedélzeti Rendszerek Tanszék online konferenciáján. A drónosok szót ejtettek a világot megpezsztítő, év elején hatályba lépett törvényről, az adatbuszokról és a magyar légierőhöz érkező H145M helikopterek fegyverzeti lehetőségeiről is.

A repülés 21. századi fejlődése igazi slágertéma, állandóan napirenden van a drónkérdés, de a Zrínyi 2026 Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program keretében érkező harci helikopterek is. „Ezt bizonyítja, hogy a Szolnokon lévő Repülőfedélzeti Rendszerek Tanszék Repülés a 21. században című online konferenciáján jelenlévők a HHK mellett az egyetem más karairól is érdeklődtek a téma iránt” – erről beszélt megnyitójában Szilvássy László ezredes, tanszékvezető egyetemi docens. Az eseményen szó volt a repülőgépeken alkalmazott, információáramlást biztosító adatbuszokról, amelyek a processzorok és memóriák mellett a mikroelektronikai készülékek legfontosabb fejlesztési területeként jelentek meg a digitális technika fejlődésével. „A busz vagy sín a számítógép-architektúrában a számítógép olyan, jól definiált

része, alrendszere, amely lehetővé teszi adatok vagy tápfeszültségek továbbítását a számítógépen belül vagy számítógépek, illetve a számítógép és a perifériák között” – magyarázta el az adatbuszok fogalmát Békési Bertold alezredes, aki szerint a mai fedélzeti rendszerekben már minden digitális.

„Soha ne repülj repülőgépek és egyes repterek közelében” – foglalta össze a drónokkal kapcsolatos legfontosabb figyelmeztetést a pilóta nélküli légi járművek repülésbiztonsági kockázatairól szóló előadásában Gajdács László főhadnagy. Mint elmondta: a drónok nagy számban vannak jelen a világon. Az afrikai kontinensen, Ruandában például élelmiszert, orvosi eszközöket szállítanak ilyen módon, de beszédes adat, hogy az Egyesült Államokban az Amazon csomagszállító napi 6,5 millió hagyományos úton

kiszállított csomagja mellett 65 ezret drónokkal továbbít: 2–5 kg súlyú csomagok 20–30 kilométerre történő elvitelére kaptak engedélyt arrafelé. A Repülőfedélzeti Rendszerek Tanszék kutatója az európai adatokról azt mondta: Németországban például közel félmillió drón repül, amelyekkel 400 vállalat foglalkozik, és ez a szegmens 10 ezer embernek ad munkát. A kutatások szerint minden harmadik németnek tetszik az ötlet, hogy online vásárlásukat drón szállítsa. A drónfelhasználók száma Magyarországon is növekszik: 2017-ben 15–30 ezer, mostanra több mint 100 ezer ilyen van, az előrejelzések pedig 2025-re évi 10 millió, napi 27 ezer repülést prognosztizálnak hazánkban, ami a mai teljes európai légi forgalomnak felel meg. Érdekes, hogy Kecskeméten a Mercedes-gyár saját telephelyén belül használ drónokat szállítási célokra. Az adatokból látszik, hogy mekkora szerepe lesz a jövőben is a repülésbiztonságnak. Ezen belül a légi forgalmi irányítók szerepe emelhető ki. A drónok néhány 10, esetleg 100 méteres magasságban repülnek, ezekben a tartományokban keveredhetnek konfliktushelyzetbe az ott tartózkodó hagyományos légi járművekkel. „Ezek megakadályozására adminisztratív eljárásokkal és az egyes gépekről a másik számára információkat szolgáltató műszaki megoldásokkal lehet védekezni” – zárta előadását Gajdács László. A dróntársadalomra egyébiránt épp az idei év elején virradt új nap, hiszen új törvényi szabályozás lépett életbe. „Ennek lényege, hogy a magyar légtér pilóta nélküli légi járművekkel eseti légtér kijelölése esetén vehető igénybe, a légi közlekedési hatóság ezekről az eszközökről és üzemeltartóikról nyilvántartást vezet, az eszközök ezután vehetők

igényben a szükséges díj megfizetésével” – mondta előadásában Major Gábor alezredes. A jogi keretek sarokpontjairól készült egy felmérés is, kicsivel több mint ezerfős mintán. Az eredmények szerint a válaszadók nagy része előírná, hogy a regisztrált személyek használhassanak regisztrált eszközöket, végül ez a törvényben is szerepel. A kutatásban részt vevők kisebb aránya mondta azt, hogy vizsgáláshoz kötné a drónok használatát.

A konferencián szintén előkerült egy másik, aktuális slágertéma, méghozzá a Zrínyi 2026 Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program keretében érkező H145M helikopterek fegyverzetének lehetőségei. Szilvássy László ezredes, tanszékvezető előadásában leszögezte: a típus számos fegyverrendszerrel felszerelhető, a Magyarországra érkező húsz darab egyebek mellett felderítő, könnyű támadó, kutató-mentő feladatokra alkalmas helikopteren is megtalálható ezek némelyike, de nem feltétlenül mind. A nyilvánosan elérhető adatok szerint az Airbus helikoptereken 7–12–19 csövű rakétaindító blokkok, de 20 mm-es géppuskakonténer, 12,7 mm-es géppuskakonténer, levegő-föld irányítható rakéták, félaktív lézerirányítású rakéták, aktív önirányítású rakéták kaphatnak helyet. Az ezredes kiemelte: a felszerelhető géppuska percnként 950–1100 lövést képes leadni, 400 darab lőszerrel szerelt, míg a géppuska 180 darab lőszerrel rendelkezik, és percnként 750 lövést képes. A rakétaindító blokkokból pedig többfajta irányítható és nem irányítható rakéta lehet ki a célpontokra. ●

A SolarWinds- ügy és ami mögötte van

Valószínűleg még hosszú ideig tartogat megválaszolatlan kérdéseket egy tavalyi amerikai kibertámadás, amely a fél világot, köztük kormányzati szereplőket is megrengetett biztonsági szempontból. A mai napig nagy kérdés, hogy végigment-e a támadás, kik a sértettek, és kik állnak az események háttérében. A Solarwinds-ügy tanulságait egy online konferencián elemezték az NKE-n.

A FireEye kaliforniai székhelyű kiberbiztonsági vállalat december közepén hozta nyilvánosságra, hogy támadás érte informatikai rendszerét, amelyben – sok egyéb állami és nem állami cég mellett – a Microsoft is érintett volt. A közleményükben azt írták, hogy a SolarWinds szoftverében „kill switch” volt, azaz egy olyan kapcsoló, amely úgymond a lebukástól félve megállította a kód futását a Microsoft belső hálózatán. A FireEye-on és a Microsofton túl a többi cég inkább a hallgatást választotta, és egyelőre azt próbálja kideríteni, hol és milyen mértékű kár érte a rendszerét, és mekkora a károsultak köre. Az Egyesült Államoknak megingathatatlan bizonyítékokra van szüksége ahhoz, hogy nyíltan nekimenjen egy másik nagyhatalomnak (legyen szó akár Oroszországról, akár Kínáról) a kibertámadás vádjával, és ennél is biztosabbra kell menniük a szövetséges államoknak, ha támogatásukat fejezik ki a sértett állam felé. Viszont az Amerikai Egyesült Államok – részben a választások okozta káosz, részben a nehézkes elnökváltás okán – egyelőre nem tudott érdemi választ adni és megoldást kínálni az eseményekre. Olyannyira, hogy nem is az állami Kiberbiztonsági Parancsnokság, hanem egy tőzsdei biztonsági cég hozta nyilvánosságra a támadás tényét, a szövetségi intézmények hatékonyságát megkérdőjelezve az amerikaiak és a világ szemében. Az elnökváltás és a hatalomátadás kaotikus forgatagában (tehát a „béna kacsaként” esúfolt átmeneti időszakban) legitimációs válságba sodródott az amerikai belpolitika, hosszan elhúzva a tranzíció menetét, sokkal több figyelmet szentelve a jogi hercehurcának, mint „holmi” kiberügyeknek. „Az sem segített, hogy Biden stábja sokáig csak korlátozottan fért hozzá az elnököknek és a megválasztott elnököknek járó napi hírszerzési jelentésekhez, amelyek a tranzíció nemzeti biztonsági sikerességét kellene, hogy szavatolják” – magyarázta

az átmenet nehézségeit Mártonffy Balázs, az NKE Amerikai Tanulmányok Kutatóintézet vezetője.

Nemes Dániel egy rövid helyzetelemzést követően leszögezte: mára bizonyos, hogy állami háttérű volt a támadás, és minden jel arra mutat, hogy egy nemzetállami titkosszolgálat volt a megrendelő. „A támadás nemzetállami titkosszolgálati jellegét – a technikai nyomok mellett – tovább erősíti, hogy az elkövetők különösen türelmesek voltak” – fogalmazott a FireEye magyarországi képviselőjét ellátó biztrátor Kft. elnöke. A támadók 2019-ben kezdték meg munkájukat, és több mint egy éven át rejtve tudtak maradni, ami részben annak köszönhető, hogy nagyon szelektáltak, az elért adatok töredékét letöltve nyúltak hozzá dokumentumokhoz. Az amerikai biztonsági-védelmi rendszer hiányosságaira világít rá az a tény is, hogy számos kormányzati és stratégiai cég, valamint informatikai infrastruktúra is szerepel a kárvallottak között, akik hónapokon át nem érzékelték semmit az „alantas munkából”. Egy ilyen volumenű támadás nem mehetett volna végbe pusztán pár hacker munkájával, így szinte bizonyos, hogy egy konkurens nemzetállam áll a tevékenység háttérében: egyesek Kína, mások Oroszország szerepére gyanakodnak.

Mártonffy Balázs az eseményeket övező politikai légkört elemezve arról is szólt, hogy még nem egyértelmű, hogy támadásnak vagy hírszerzésnek minősülnek-e a cselekmények, ugyanis míg előbbi komoly bűncselekmény, addig utóbbira teret ad a nemzetközi politika. Az intézetvezető azt is kiemelte, hogy a – politikai körítésnek hála – „komplex politikai beárazása történt egy önmagában is komplex eseménynek”: a korábbi elnöktől már félig búcsúzva, az új elnököt pedig még távolról üdvözölve, egy demokrata-republikánus helycsere közepette kellett volna megfelelő döntéseket hozni. A helyzetet ennél is körülményesebbé teszi, hogy az amerikai vezetésnek párhuzamosan két válasszal is elő kell állnia: egyfelől meggyőző, az amerikai választópolgároknak is érzékelhető választ kell adnia az eseményekre, másrészt pedig kifelé, a nemzetközi közvélemény felé is el kell tudni számolnia. Az amerikai kibertevékenységét nem tagadva, mégis azt felmentve kell reagálni a – kínai vagy orosz – támadásra, miközben megelőző és elrettentő lépéseket tesznek a potenciális támadó irányába.

„Reméljük, hogy a SolarWinds-ügyből nem lesz tragédia” – értékelte az elhangzottakat Krasznay Csaba, a Kiberbiztonsági Kutatóintézet vezetője, a kerekasztal-beszélgetés moderátora. A sok kérdésre még több kérdőjellel válaszoló szakértők úgy vélik, sokáig terítéken lesz még a kérdés, s nem egy csontváz bújlik majd ki az állami intézmények szekrényéből. ●

A KREATÍV TANULÁSÉ A JÖVŐ

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem jövőjének egyik sarokköve lehet a Kreatív Tanulás Program, amely a jelenlegi rendszernél jobban alkalmazkodik a fiatal generáció megváltozott tanulási szokásaihoz és elképzeléseihez.

Több hazai és nemzetközi kutatás is azt bizonyítja, hogy az úgynevezett Z generáció tagjai már másképpen vélekednek a tanulásról és benne az oktatók szerepéről, mint a korábbi generációk. A mai tizenévesek már nem gondolják, hogy az oktató a tudás egyedüli letéteményese, a tekintély és a tisztelet korábbi értelmezései megváltoztak. A fiatalok számára fontos az újdonság, a kaland, és jóval kevésbé tűrik a monotonitást, mint az idősebbek. Mindez azt is jelenti, hogy az oktatásnak igazodnia kell a megváltozott szokásokhoz és igényekhez, ehhez pedig minél jobban meg kell érteni a Z generáció gondolkodását. A Nemzeti Közszolgálati Egyetem is fontos feladatának tartja ezt, ezért is indítottak el az intézményben egy szakmai munkafolyamatot a Kreatív Tanulás Program megalkotására. A téma kapcsán Christián László r. ezredes úgy fogalmazott: „A csökkenő felvételi jelentkezési számok miatt is szükség van egy új szemléletre, amely jobban figyel a Z generáció gondolkodására. Vonzó képzéseket és perspektívákat kell kínálnunk számukra, ehhez pedig új módszerekre is szükség van.” Az NKE oktatási rektorhelyettese szerint nem szabad félni a változástól, de lépésről lépésre érdemes haladni. A legfontosabb teendők közé sorolta az Intézményfejlesztési Tervben is megfogalmazott célokat, például a mentorálási tevékenység erősítését, a kis csoportos, akár személyre szóló képzési forma előtérbe

helyezését vagy a kulcsképessegek fejlesztését. Tavaly létrejött a Kreatív Tanulás Munkacsoport és a Kreatív Tanulás Kutatóműhely is, amelyek fontos szereplői az intézmény előtt álló feladatoknak, az eddigi eredményeket egy online konferencia keretében nemrég mutatták be a publikumnak. A munkacsoport és a kutatóműhely vezetője, Méhes Tamás adjunktus lapunknak elmondta: oktatók és hallgatók is részt vesznek a havi rendszerességgel ülésező munkacsoport tevékenységében. A szervezet elsődleges feladata

„A jövő vezetőit képezzük. A jelen és a jövő nemzeti kormányzása és államépítése egyre komolyabb kihívásokkal szembesül. A regionális és globális kockázatok új formái jelennek meg. A tervezés, a változáskezelés, a digitalizáció és a növekvő komplexitás egyre összetettebb vezetői képességeket és határozottságot követel. A kormányzást és a vezetői munkát sem lehet a régi megközelítéssel, a régi módszerekkel folytatni. A képzéseinkben részt vevők egymástól és egymásért is tanulva, a legelismeretebb szakértők közreműködésével a jövő kormányzati és közigazgatási feladataira készülnek.” NKE Intézményfejlesztési Terv 2020–2025.

egy koncepció kidolgozása és a stratégiaalkotás, valamint a kreatív tanulást segítő, támogató projekt „levezénylése”. A szakember szerint a program sikeres megvalósításához minden egyetemi polgár közreműködésére szükség van, ezért is hoznak létre például egy oktatói hálózatot, amely napi szinten támogatja a projektet. A stratégia alapjait az első negyedévben fogalmazzák meg. Méhes Tamás kifejtette azt is, szeretnének egy szolgáltatási „kosarat” létrehozni, amelyet folyamatosan töltenének meg képzésekkel, programokkal, gyakorlatokkal. Ezekből az oktatók szabadon választhatnának, a kínálatot pedig folyamatosan szélesítenék. Az oktatói hálózat tagjainak az lesz a feladata, hogy figyeljék a saját tanszékükön folyó oktatási, oktatásmódszertani munkákat, és segítsék saját kollégáikat az információkhoz, módszertanokhoz való hozzáférésben. Az adjunktus arra hívta fel a figyelmet: a hallgatók igénye gyakran eltérő, mindenkihez alkalmazkodni kell valamilyen szinten, így szerencsés, ha az oktató képes két-három fajta teljesítési követelményt felkínálni. A közös munka természetesen intenzív hallgatói részvételt követel meg, „ehhez szeretnénk olyan fejlesztési lehetőségekkel jelentkezni, amelyekkel könnyen, gyorsan adaptálható módszertani fejlődés valósulhat meg”.

A hallgatók véleménye az egyik bázis, amire alapozni lehet a fejlesztések megvalósítását. Christián László úgy fogalmazott: a közös munka kapcsán nagyon bizakodó, „eme gondolkodásnak az egész egyetemet uralnia kell”. Az oktatási rektorhelyettes szerint a pandémia jó próbája annak, hogy

A KREATÍV TANULÁS PROGRAM SZERVEZETE

A program megvalósítását Christián László r. ezredes, oktatási rektorhelyettes felügyeli, a program vezetője Méhes Tamás adjunktus.

A karok és a hallgatói önkormányzat által delegált tagokból, valamint további szakértőkből álló Kreatív Tanulás Munkacsoport feladata a program stratégiájának kidolgozása és projekt-folyamatként a stratégia által kijelölt célok megvalósítása. A programban foglalt célok elérése érdekében alapított projekt lebonyolításához szükséges kutatások, elemzések és a kutatási eredményeket bemutató publikációk a Kreatív Tanulás Kutatóműhely irányítása alatt készülnek. A megvalósítást az Oktatási és Tanulmányi Iroda támogatja, az oktatói, tanári karral történő együttműködést a tanszékek delegáltjaiból álló oktatói hálózat szolgálja.

a tudás virtuális átadását hogyan lehet a leghatékonyabban megvalósítani. „A kreatív tanulás felépítése egy hosszas folyamat, de ha őszinte figyelemmel fordulunk a változások és a hallgatók felé, együtt megfelelő módszertanokat dolgozhatunk ki” – fűzte hozzá Méhes Tamás. ●

Szöveg: Pap Melinda

Új online adatbázisok az NKE-n

Az online szakirodalom használata egyre inkább előtérbe kerül a tudományos életben, a vírushelyzet pedig jelentős lökést adott az elmúlt években a digitális megjelenés irányába. Az alapos kutatáshoz természetesen továbbra is elengedhetetlen a nyomtatott és digitális szakirodalom párhuzamos feltérképezése és használata, de a szakfolyóiratok és -könyvek között folyamatosan terjednek a különböző formátumú digitális megoldások.

A trendeknek és felhasználói igényeknek megfelelően a Nemzeti Közszerkeleti Egyetem Központi Könyvtár és Levéltár is biztosítja a digitális tartalmak hozzáférhetőségét az intézményben folyó kutatási és oktatási tevékenységek során. Az NKE országos szinten is büszke lehet online portfóliójára, 2021-ben tíz új szolgáltatáshoz férhetnek hozzá az egyetemi polgárok. Összességében 30 fölött jár az előfizetett adatbázisok száma, éves szinten 150 millió forintnál is többet áldoz arra az NKE, hogy a kutatók és oktatók hozzáférjenek az online szakirodalomhoz. Az előfizetett adatbázisokat a kutatók és a hallgatók otthonról is elérhetik a NEPTUN-azonosító segítségével, eduID-azonosításon vagy az egyetem által biztosított VPN-en keresztül.

Az adatbázis-előfizetéseknek köszönhetően az egyetemi polgárok idén már több mint tízezer nemzetközi folyóirathoz is hozzáférhetnek, ráadásul a legnagyobb kiadóktól (Elsevier, Taylor & Francis, Springer Nature, Oxford University Press, Cambridge University Press, IEEE, De Gruyter, Brill stb.). „Ezt a bőséget nyomtatott változatban soha, egyetlen egyetem sem tudta biztosítani a felhasználói számára. A folyóiratok mellett az adatbázisok között megtalálható hivatkozáskereső szolgáltatás, közéleti elemzéseket biztosító adatbázis, statisztikai táblázatokat és összefoglalásokat kínáló felület, illetve természetesen az oktatást segítő magyar nyelvű e-könyveket, jegyzeteket tartalmazó oldalak” – hangsúlyozta lapunknak Mészáros Zoltán, az egyetemi könyvtár főigazgatója.

Az előfizetések nemcsak a szakirodalmi hozzáférést, hanem a nemzetközi publikációkat is segítik. Az NKE kutatói által levelező szerzőként jegyzett tanulmányok további költségek nélkül, szabadon hozzáférhető (open access) formában jelenhetnek meg az Elsevier, a Springer Nature, a De Gruyter, az IEEE, a Cambridge University Press és az Akadémiai Kiadó egyes folyóirataiban. A szabad hozzáférésű publikációk könnyebben vesznek részt a nemzetközi tudományos életben, és így segítik az egyetemen folyó kutatások nemzetközi láthatóságát.

A nemzetközi szakfolyóiratok számának folyamatos emelkedése miatt egyre nehezebbé válhat a szerzőknek kiválasztani a közleményeik számára ideális platformot. A megfelelő folyóirat kiválasztásához több folyóirat-ajánló rendszer is segítséget nyújt, amelyek a legtöbb esetben szabadon elérhető online szolgáltatások. Ezeknek a rendszereknek ahhoz, hogy a szerző számára optimális

BRILL

Taylor & Francis

DE GRUYTER

SPRINGER NATURE

TÉMATERÜLETI KIVÁLÓSÁGI PROGRAM AZ NKE-N

A hazai és nemzetközi tudományos láthatóság növelésére mintegy 200 millió forintos keretösszegű pályázatot hirdetett meg tavaly ősszel az NKE. Az intézmény azt szeretné, hogy minél több minőségi publikációt készítsenek az egyetemi polgárok. A publikációs tervpályázatra monográfiával és folyóirat-publikációval lehetett jelentkezni a pályázatban foglaltak szerint az egyetemi polgárok, így az oktatóknak és a hallgatóknak is, valamint mindazoknak, akik az NKE által adományozott, oktatói munkakörhöz nem kapcsolódó címmel rendelkeznek. A beérkezett pályaműveket március 31-ig szakmai zsűri bírálja el. A D1/Q publikációs pályázatra is jelentkezhetnek az NKE oktatói, hallgatói egyaránt. Olyan Q vagy D1 minősítésű folyóiratban megjelent művel lehet pályázni, amely 2020. október 16. és 2021. október 15. között jelent/jelenik meg. A pályaművel október 15-ig lehet jelentkezni, az elbírálás határideje november 15.

javaslatot tudjanak adni, angol címre és absztraktra van szükségük. A kiválasztási folyamatnál figyelembe veszik a kézirat és a folyóirat profiljának egyezését, valamint azt is, hogy az ajánlott folyóirat megfeleljen a szakmai kritériumoknak.

A folyóirat-kereső rendszerek között megtalálható például a Clarivate Analytics Manuscript Matcher, az Open Journal Matcher, az Edanz Journal Selector vagy a JournalGuide. Ezek mellett a nagyobb tudományos kiadók is segítséget kínálnak a megfelelő folyóiratok kiválasztásában, ezek a szolgáltatások azonban kizárólag az adott kiadó saját folyóiratai között végzik a válogatást. Ilyen például az Elsevier JournalFinder, a Springer Journal Suggester vagy a Wiley Journal Finder Beta. Az Egyetemi Központi Könyvtár és Levéltár munkatársai felhívják a figyelmet, hogy a folyóirat kiválasztása során a felhasználók mindenképpen kerüljék az ún. parazita folyóiratokat és kiadókat, amelyek tudományos kontroll és válogatás nélkül, kizárólag pénzszerzési céllal jelentenek meg szakkikkeket. ●

Ludovika Collegium: egyedülálló tehetséggondozás

A Ludovika Collegium hallgatói tehetséggondozó program a hagyományos egyetemi stúdiókon túlmutatva nyújt személyre szabott fejlesztést, tehetséggondozást a felvételt nyert hallgatók számára. A program célja egy olyan egyetemközi szakmai műhely, interdiszciplináris hallgatói közösség létrehozása, amelyben az eltérő tudományos háttérrel rendelkező hallgatók egymást inspirálják. A Ludovika Collegium az egyetemi tanulmányokat kiegészítő képzést, ingyenes kollégiumi lakhatást, valamint tanulmányi ösztöndíjat nyújt a hallgatóknak. Cikkünkben a program vezetőit és néhány hallgatóját mutatjuk be.

Tizennyolc hallgatóval február elején elindult a Nemzeti Közszolgálati Egyetem új tehetséggondozó programja, a Ludovika Collegium az első évfolyama, amelynek hallgatói az NKE tehetségei mellett más egyetemek kiváló diákjai közül kerülnek ki. A program a járványügyi helyzet miatt online formában indult el, így az „LC-sek” esténként kurzusokon, valamint nyelvórákon vesznek részt, a képzésüket közösségi programok és kompetenciafejlesztő tréningek egészítik ki. A legkiválóbb hazai és külföldi mentorok támogatásával megvalósuló hallgatói tehetséggondozó program résztvevői kiemelt ösztöndíjat kapnak, ennek összege a hallgató teljesítményétől függően havi 100–180 ezer forint.

A Collegium jelenleg a hétfős programkabinetből, illetve a felvételt nyert 18 hallgatóból áll. A programigazgató, Velkey György László a PPKE BTK-n végzett magyar nyelv és irodalom és szociológia szakon, doktori disszertációját az 1960-as évek értelmiség- és irodalomszociológiájából írta, és védte meg, jelenleg is tanít a PPKE Szociológia Intézetében. Kovács Éva Margit, kommunikációs ügyekért felelős programigazgató-helyettes az NKE-n, illetve a BCE-n oktat közgazgatással, szakgazgatással, közpolitikával és

közgazgatási szervezetmenedzsmenttel kapcsolatos tárgyakat magyar és angol nyelven, emellett több hazai és nemzetközi kutatói, szakértői projektben vesz részt. „Szeretném a sport szeretetét és jótékony hatását az LC-sekkel is megismertetni, és kiaknázni a sportolás közösségépítő erejét” – fogalmaz Kovács Éva, aki szabadidejében a triatlon elkötelezett híveként szívesen sportol. Bódi Lóránt, tanulmányi ügyekért felelős programigazgató-helyettes a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézetének tudományos segédmunkatársa, több külföldi projekt tagja, jelenleg a holokauszt társadalmi megjelenéséről készíti doktori disszertációját. Lapunknak elmondta, hogy élmény volt számára a Mérei Ferenc Szakkollégium megalapításában és működtetésében részt venni, így most is azon fog dolgozni, hogy „nemzetközi mércével is kiemelkedő szakmai programot valósítsunk meg, és ezzel együtt egy kreatív, összetartó, jó közösséget alkossunk”. Sipka Bence, egyéni fejlesztő vezető munkatárs és szervezetpszichológia mesterszakon végzett a BME-n. Szakterülete a teljesítményértékelési rendszerek kialakítása és bevezetése, továbbá vezetői csapatok együttműködés-fejlesztése. „Egyetemista éveimben meghatározó élmény volt a Szent Ignác Jezsuita Szakkollégiumban szerzett tapasztalatom, elkötelezett vagyok a szakkollégiumi mozgalom mellett” – mondta el a Bonum Publicumnak Sipka Bence. A Programkabinet ügyvivője Szikora Tamás jogász, a Rektori Tanácsadó Iroda szakreferense, aki a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karán szerzett jogi diplomát, majd az Országos Rádió és Televízió Testület, illetve jogutódja, a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság munkatársa lett. Jelenleg doktori tanulmányokat folytat az NKE-n, valamint az ITKI kutatója. A program prefektusa, Frech Helga Dániában és Madridban szerzett diplomát pedagógus, illetve társadalomtudomány szakokon. „Természetes közegem a szociális munka, a közösségi élet és a kutatói gondolkodás világa” – hangsúlyozza a szakember, aki a hallgatók számára a széleslátókörűséget, a közösség fontosságát és szociális érzékenységet igyekszik átadni. Szakmai asszisztensként Prajczer Petra, kémia–angol szakos tanárjelölt támogatja a program gördülékeny indulását. A Ludovika Collegium hallgatói az NKE, a PPKE, az ELTE és a BCE diákjai közül kerültek ki. Különböző érdeklődési és tanulmányi területek hallgatói ők, akiknek a legfontosabb közös pontja a közösség, az innováció, a közgazgatás iránti kíváncsiság. Az NKE-ről érkezett kollégisták mind a közösség, mind a közgazgatás értékeit fontosnak tartják. Kecskés Blanka Ildikó másodéves nemzetközi igazgatási szakos hallgató, a német kül- és belpolitika iránt érdeklődik, és a sport elkötelezett híve. Szabadidejében cserkészvezetőként »

tevékenykedik, jelenleg fitnessedzői képzés megszerzésére készül. Fodor Márk Joszipoovics már több képzést végzett az NKE-n, két mesterszakon tanul, kutatási területe Izrael Állam kül-, biztonság- és védelempolitikája, az izraeli telepesszozgalom. A Biztonságpolitikai Szakkollégium öregdiákja, az EHÖK jelenlegi elnöke. Holló-Szabó Benedek kiberbiztonsági mesterképzésen vesz részt, szabadidejében lelkes természetjáró. Imre Gyula, Kamrás István, Kuripla János és Pávkovics Máté az államtudományi osztatlan mesterképzés hallgatói. Gyula a kőbányai Fidelitas alelnöke, érdekli a választási kommunikáció és a politikai stratégia világa. István közösségi ember, HÖK-ös, szabadidejében kézilabdameccseket vezet bíróként. János az Ostrakon Szakkollégium alumni tagja, aktív a hallgatói élet szervezésében, emellett érdeklik a választási ügyek, a népszavazás és a jogalkotás területe. Máté szintén a hallgatói ügyek elkötelezett támogatója, továbbá az NKE Kultúr Körének oszlopos tagja.

A Budapesti Corvinus Egyetem különböző szakjairól érkeztek hallgatók az LC-be. Békési Klaudia Dóra turizmus-vendéglátás szakon tanul, a kultúra és a művelődés területe érdekli leginkább. Faragó István László pedig gazdálkodás és menedzsment szakon tanul, szívesen tanulmányozza a régió geopolitikai adottságait, vonzza a külügyi elemzés. A Pázmány Péter Katolikus Egyetemről érkezett joghallgatók mellett egy politológia szakos is csatlakozott a közösséghez. Brausz Martint a kormányzás tripartitumából leginkább a „politics” területe érdekli, különös tekintettel az európai uniós intézményrendszerre, valamint a választási rendszerekre. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem képviselőjében is többen erősítik a Collegiumot. Takács Flóra Patrícia a keleti nyelvek és kultúrák szakon tanul, a kínai diplomácia történései is kiemelten érdeklik. Vida Bernadett joghallgató, fontos számára a környezetvédelem, emellett szereti a polgárjog területét, de érdekli az egészségügyi szakterület és a hajléktalanok támogatása is. Molnár Tibor pedig profi sportoló, aki az előző években ezüst-, majd aranyérmes szerzett a karate Európa-bajnokságon.

Az aktuális, tavaszi félévben három bevezető kurzust hallgatnak a résztvevők. Kertész Gergely vezetésével indult a „Politikai kihívások elemzése: A vezetői döntés kihívásai” elnevezésű tárgy, amelynek célja a diákok érzékenyítése a döntéshozatal és az érvelési szituációk kihívásaira. Hörcher Ferenc és Szerletics Antal a magyar politikai eszmétörténetet ismerteti meg a hallgatókkal, célja a modern és kortárs magyar politikai gondolkodás történetének felvázolása, és a kortárs politikai ideológiák érvkésztetének, gondolati mintázatának és aktuálpolitikai relevanciájának bemutatása. A Világpolitika kurzussorozat első képzése Magyarország, a tagállamok és az Európai Unió intézményeinek kapcsolódásaival foglalkozik, Varga Gergely előadásában. Ármás Julianna asszisztens pedig a program előadásainak gördülékeny lefolyását segíti.

A program résztvevői a többi között online közösségi esteken, természetjáráson vettek részt, február 24-én pedig az első közgyűlést is megtartották, amelynek célja a hallgatói önszerveződés elősegítése volt. Az angol nyelvi kurzusok mellett elindult az első, interaktív képzés Kertész Gergely vezetésével. A program egyik legfontosabb pontját is sikerült megvalósítani: az egyéni karriercélok kijelölését és felépítését. Kovács Éva lapunknak elmondta: az „LC-sek” az egyéni fejlesztési vezetővel ún. karrierhorgonyokat fektettek le, azaz meghatározták a szakterületi érdeklődéseiket, illetve hogy milyen pozícióban tudnák elképzelni magukat a jövőben. Mindemelllett a hallgatók mentálhigiénés jóllétének, illetve fizikai egészségének szempontjából közös, kis csoportos futásokat szerveznek az Orczy-parkban.

A tervek szerint 2021 áprilisától ismét felvételt hirdet a tehetséggyondozó program, a Ludovika Collegiumba bármely magyarországi székhellyel rendelkező felsőoktatási intézmény nappali tagozatos hallgatója jelentkezhet, aki részt szeretne venni a hat féléves tehetségfejlesztő programban. A képzés öt félévből, és egy féléves külföldi gyakornoki programból áll. A hallgatók jelentkezését május elejéig várják, a második évfolyam szeptembertől indul. ●

Szöveg: Pap Melinda • Fotó: Szilágyi Dénes

Európai körkép – kötet az NKE támogatásával

Az Európai Unió értékrendjének értelmezéséről és alkalmazásáról ad körképet az a kötet, amely a Nemzeti Közzolgálati Egyetem (NKE) támogatásával a Ludovika Egyetemi Kiadó gondozásában jelent meg. Az Európai körkép című kézikönyvet haszonnal forgathatják például a jogi, nemzetközi és európai tanulmányokat végzők, de az államtudományi és egyéb társadalomtudományi szakokon tanuló egyetemi hallgatók és kutatók is.

A kézikönyv 26 országtanulmányt tartalmaz, és bemutatja, hogy az Európai Unió tagállamai (Magyarországot és az Egyesült Királyságot nem tárgyalva) a globalizáció kihívásaira adott válaszaik alapján hogyan értelmezik, hogyan alkalmazzák a közösség értékrendjét. Ehhez fontosabb nyilvános adatokat, nemzetközi, EU-s és ENSZ-szervezetek, intézmények, a médiában kevésbé ismert, ám jelentős feltáró munkát végző civil szervezetek által készített elemzéseket, statisztikákat használnak a szerzők, és ezek közvetítésével és egységbe szerkesztésével született meg a kiadvány. Az írás és a hozzá kapcsolódó kutatómunka nagyságát jelzi, hogy a szerzők első körben mintegy kétezer oldalnyi európai uniós és ENSZ-dokumentumot dolgoztak fel, illetve ezen felül négyezernél is több egyéb forrást használtak fel, hozzávetőlegesen 110-nél is több kulcsszó alapján szerkesztve. Ezen felül a főbb, az Európai Unió Bírósága, valamint az Emberi Jogok Európai Bírósága által hozott fontosabb döntéseket is bemutatják, a területi és időbeli (2015–2020) korlátokra is figyelemmel. „Az Európai körkép című kiadvánnyal a szerzők egy hiánypótló munka megalkotására tesznek kísérletet. Ilyen jellegű kötet eddig még nem született: műfaji besorolása gyakorlatilag lehetetlen, a felhasznált források nagyságrendje pedig szinte elképzelhetetlenül nagy. A művet tekintetjük egyfajta kaleidoszkópnak, amely áttekintést kíván nyújtani az Európai Unió egyes országaiban az államszervezet, a nemzeti identitást és az egyes társadalmi problémákat érintő főbb kérdésekről” – írják előszavukban a szerkesztők, Trócsányi László volt igazságügyi miniszter, a Magyar Jogász Egylet elnöke és Lovászy László Gábor, a Miniszterelnökség stratégiai kutatásokat támogató miniszteri biztosa, az NKE tudományos főmunkatársa.

„A kötet célja bevallottan az, hogy olyan aspektusoknak, olyan narratíváknak a bemutatása is megtörténjen Magyarországon, amelyek eddig kevésbé voltak ismertek. Másrészt pedig az EU Alapjogi Chartája, illetve az Európai Unióról szóló szerződésben foglalt értékek és megvalósulásuk elemzése, pontosabban összegyűjtése és kategorizálása volt fontos feladat és egyben kihívás is” – magyarázta a Ludovika TV műsorában Lovászy László Gábor. A szerkesztők a szerzői semlegesség maximális tiszteletben tartására törekedtek, tehát nem volt céljuk, hogy az értékekről ítéletet alkossanak, inkább azok gyakorlati megvalósulásának bemutatására törekedtek, de ezt is pártatlanul, csak az ismertett kritikák tükrében. A fejezetek egyebek mellett az országok geopolitikai meghatározottságán túlmutatóan képet adnak a társadalmpolitikai és

gazdasági folyamatokról, megpróbálják beazonosítani a politikai rendszer sajátosságait például az igazságszolgáltatás, hírközlés, sajtószabadság, közlekedésbiztonság, bűnözés, terrorizmus, de akár a biztonság- és védelempolitika területén is. Külön alfejezetben jelennek meg a hátrányos megkülönböztetéssel kapcsolatos politikák és azok megvalósulásának kérdései, ideértve a gyermekek, a nők, a fogyatékkal élők helyzetét, vagy az antiszemitizmus, a személyi szabadság és az azzal való visszaélés kérdéseit. Innováció, adópolitika, digitalizáció, környezetvédelem, oktatás és tudomány finanszírozása – ezek egy újabb nagy kérdéskör kulcsszavai. Az írás során a szerkesztők négy nagy forráscsoportot használtak fel: az Európai Bizottság országértékeléseit, az Európa Tanács országspecifikus ajánlásait, az Amerikai Külügyminisztérium emberi jogi, illetve vallásszabadsággal összefüggő éves jelentéseit, valamint az ENSZ emberi jogi főbiztosának országjelentéseit, értékeléseit, kritikáit, amelyeket nem is hivatkoztak a szerzők külön-külön, mert így is 4500 körüli az egyéb, országspecifikus külső hivatkozások száma a 850 oldalas kötetben. Mindez időben 2015-ig, egyes esetekben 2013-ig visszamenőleg való forrásfeldolgozást jelent, de számos egyéb dokumentum: helyi sajtóbeszámoló, fontos nemzetközi szervezetek értékelései és az Európai Bizottság eredménytáblái is beépültek az anyagba. Lovászy László Gábor szerint a kiadvány a szó klasszikus értelmében nem tudományos műnek készült, hanem inkább kézikönyvnek gyakorlati szakemberek, például diplomaták, nemzetközi szervezetekben dolgozók számára. (Lovászy kilenc évet dolgozott tanácsadóként az Európai Parlamentben, és nyolc évig volt az ENSZ közgyűlése által kétszer is titkosan megválasztott emberi jogi szakértő az ENSZ emberi jogi főbiztosának hivatala mellett.) A legnagyobb hiányt ugyanis tapasztalatai szerint az okozta eddig, hogy ezek a szakemberek is nagyon keveset tudtak egy másik tagállamról, arról, hogy milyen nemzetközi kritikák, értékelések vannak róla. Ezek összegyűjtése – Lovászy László Gábor megítélése szerint – az összkép, a tudástágítás, a látókör-szélesítés szempontjából lehet hasznos. A kötet megszületésének egyik legfontosabb oka, hogy legyen egy olyan kézikönyv, amelyet felülte információ nyerhető egy uniós tagállam gyakorlatáról többek között a klímapolitika, adópolitika, a börtönhelyzet, a vallásszabadság, a foglalkoztatás vagy akár a munkavégzés területén. A kézikönyv a szerzők

szándéka szerint hozzájárul az Európai Unió tagállamaiban zajló folyamatok és kritikák reális, kiegyensúlyozott és objektív megítéléséhez, valamint segítséget nyújt abban, hogy a különböző kérdéskörökben zajló vitákban a tényeken és adatokon alapuló megközelítés váljon általánossá az emberi jogi jogértelmezés, illetve az uniós jog értelmezésének és gyakorlatának áttekintése során. A kötetet haszonnal forgathatják nemcsak a jogi, nemzetközi és európai tanulmányok, közgazdasági, közigazgatás-tudományi, államtudományi, történelem és társadalomtudományi szakokon tanuló egyetemi hallgatók és az itt tanító oktatók, hanem

az államigazgatásban, közigazgatásban dolgozó szakemberek is, valamint hasznos olvasmány lehet a sajtó munkatársai és a tágabb, az Európai Unió és a globális kihívások viszonyai iránt érdeklődő szakmai közönség számára is. A kiadványt a tervek szerint tankönyvként hasznosítják az NKE-n, de remélhetőleg nemcsak tananyag lesz, hanem további viták megalapozója és továbblépési lehetőség kutatók és oktatók számára – fogalmazták meg reményeiket a szerkesztők. ●

Szöveg: Tasi Tibor • Fotó: MTI, kormány.hu

Trócsányi László

Lovászy László Gábor

EURÓPAI KÖRKÉP

1. alfejezet: Az identitás, a kultúra és a hagyományok tisztelete

Kulcstémái: nemzeti identitás (ideértve a többségi nemzettudat sajátosságait, az őshonos kisebbségek helyzetét, valamint az alkotmányos önazonosságot), a vallásszabadság értelmezése, a családpolitika főbb intézkedései és filozófiája, a migrációhoz való viszony, valamint az európai életmóddal és az európai jövőképpel kapcsolatos álláspontok.

2. alfejezet: A szabadsághoz és biztonsághoz való jog érvényesülése

Kulcstémái: a politikai rendszer egyes sajátosságai, jogállamiság, az igazságszolgáltatás helyzete, a polgárok biztonsága (közbiztonság, biztonságpolitika), a véleménynyilvánítás és lelkiismeret szabadsága.

3. alfejezet: A hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem egyes kérdéseiről

Kulcstémái: a diszkrimináció elleni küzdelem általános kerete (alkotmányos szabályozása), az antiszemitizmus elleni küzdelem helyzete, a faji vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazása, a gyermekek, a nők és a fogyatékkal élő személyek jogainak védelme, a foglalkoztatás és munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód, a személyes szabadsággal való visszaélések kapcsán felmerült kérdések.

4. alfejezet: A jólét előmozdítása

Kulcstémái: munkanélküliség, szegénység, az állam szerepvállalása a gazdaságban, a korrupció helyzete és megítélése, a versenyképesség érdekében tett erőfeszítések, a környezetpolitika (különös tekintettel a zöldtechnológiák alkalmazására), az oktatás- és a tudománypolitika főbb jellemzői.

(Videó)játékos tanulás

Ami pár évtizeddel ezelőtt még utópisztikus álom volt, mára realitássá vált: a valóság már virtuálisan is elérhető. A videójátékoknak köszönhetően a szórakozásban, a tanulásban és a sportolásban is új lehetőségek születtek, rengeteg kérdőjelet hagyva maga után felhasználói, tervezői, értékesítői és közigazgatási szempontból is. A gamingvilág sötét és kevésbé sötét titkairól a Nemzeti Közsolgálati Egyetem online konferenciáján beszélgettek a téma szakértői.

„Izgalmas téma, amely mintha kevesebb figyelmet kapna napjaink információs társadalmában, mint amit megérdemelne” – hangzott el a videójátékok társadalmi és tudományos vonatkozásait is vizsgáló eseményen. Az NKE EJKK Információs Társadalom Kutatóintézet rendezvényén az online játékok gazdasági, társadalmi és egyénekre gyakorolt hatásairól, valamint a meglehetősen hiányos szabályozási keretokről értekeztek. Ma már nemcsak szórakozás, hanem tanulási módszer, de akár gazdasági húzóágazat is az e-sport – világította meg a videójátékok elmúlt években érvényesülő tendenciáit a konferencia. „Komoly egyéni és társadalmi lehetőségek rejlenek a videójátékok használatában” – fogalmazott Török Bernát, aki hozzátette, hogy a konferencia programja azt is jól példázta, hogy rengeteg kockázati tényezőt és veszélyt rejt az online világ végtelen labirintusa. Az Eötvös József Kutatóközpont igazgatója úgy véli, hogy nem elég a jogi válaszok, a szülői elővigyázatosság és az egyéni használat szabályozásával letudni a felelősségvállalás

kérdését, mert ahhoz, hogy biztonságosan használhassuk a virtuális játszótérrel, részleteiben kell ismerni az összetettségét és a szépségét is ennek a témának.

Az egyéni és szülői felelősségen túl megfelelő szabályokra is szükség van ahhoz, hogy biztonságosan és káros következmények nélkül lehessen használni a videójátékokat. Ez viszont nem csak nehéz, hanem egyenesen lehetetlen feladat Sorbán Kinga szerint. Az Információs Társadalom Kutatóintézet kutatója úgy véli: egy olyan komplex szabályozási területről van szó, amely több jogterületet is érint, így például a szerzői jogot, a versenyjogot, a sportjogot, de polgári jogi és büntetőjogi szabályokra is szükség van, és közben arra is figyelni kell, hogy ez ne fogja vissza az innovációs folyamatokat. Sorbán Kinga a többi mellett arról is szökölt, hogy régen egyszerűbb volt a szabályozási kérdés, mert alapvetően a játékefejlesztők (kiadók) és a felhasználók között kellett rendezni a vitás kérdéseket, mára azonban a szereplők köre kibővült a munkavállalók és az állam mellett a streaming-szolgáltatók (például a YouTube, Gaming, Twitch), a disztribúciós platformok és a felhőalapú szolgáltatások sokaságával. Egyebek mellett ennek köszönhető, hogy egyre többször olvashatunk a sajtóban is a téma jogi vonatkozásairól.

Fromann Richárdot 2011 óta foglalkoztatja az a kérdés, hogy miként tölthetnek be okító szerepet az online játékok. A témát egy évtizede vizsgáló JátékosLét Kutatóközpont alapítója beszélt a játékosítás (gamifikáció) közoktatásban is használható elemiről, de elmondta azt is, hogy a pandémia felerősítette az igényt a videójátékok és a hozzájuk szorosan kapcsolódó e-sport iránt. A szakember úgy véli, hatékony módja lehet a figyelemfelkeltésnek (és -megtartásnak) a gondolatok, az információk „játékos” megfogalmazása, ráadásul a rohanó mindennapokban is könnyebbé tudjuk tenni a kötelezettségeket (így a tanulást vagy akár a munkát). Ehhez viszont egy megfelelő fogyasztói közösséget is ki kell nevelni.

„Lehet-e az oktatás vagy a munka annyira izgalmas, mint a videójátékok?” – tette fel a nagyon is aktuális kérdést Fekete Zsombor

játéktervező, aki úgy véli, hogy a pandémia alakította közoktatásban a tanároknak nemcsak az online oktatás technikai nehézségeivel kell megküzdeniük, hanem versenybe kell szállniuk a videójátékokkal is a tanulók figyelméért. „Ma a köznevelés van olyan szinten, hogy versenyképes legyen, mert ha jó a tananyag, készítettek a tanárok, akkor nincs gond, azonban a kötelező tananyagokat és a szelektív mechanizmusokat el kéne felejteni” – fogalmazott a fejlesztő, aki a többi mellett a kötelező olvasmányok és a klasszikus osztályozási keretek ellen és a PBL-módszertan (problémaalapú tanulás) bevezetése mellett érvel.

A téma biztonsági vonatkozásaira Sáfrán József hívta fel a figyelmet, aki a terrorizmus és a videójátékok összefüggéseit vizsgálta. Az ÁNTK Lőrincz Lajos Közigazgatási Jogi Tanszék munkatársa arra figyelmeztetett: mivel a videójátékok alternatív felhasználása több mint lehetséges, így a (nemzeti és nemzetközi) biztonsági kérdéseknek is helyet kell biztosítani a vizsgálatok sorában. Az sem véletlen, hogy a nemzetbiztonsági szolgálatok is jelen vannak a gamingvilágban. „A terrorista csoportok folyamatosan alkalmazkodnak a technológiai fejlődéshez” – figyelmeztetett a szakértő, aki azt is elmondta, hogy nem csak a kommunikációban vagy a toborzásban

van gyakorlati „haszna” a platformoknak, hanem pénzmosásra, gyakorlásra, adománygyűjtésre vagy propagandaterjesztésre is előszeretettel használják az online felületeket. Ezért is szükséges egyéni, állami, de akár nemzetközi szinten is a megfelelő (jogi) keretrendszer kidolgozása, ugyanis ezek hiányában nagyon vékony (képzeltbeli) fal választja el a játékok hasznos társadalmi, szociális hozadékait a rosszindulatú felhasználástól. Legyen szó játékról, tanulásról vagy sportról, ezek csak egy biztonságos, kontrollált digitális kultúrában képzelhetők el a valóság virtuális alternatíváiként.

A videójátékok részterületeként is számontartott „e-sport” mára gazdasági húzóágazattá nőtte ki magát, újradefiniálva ezzel a hagyományos sportágak portfólióját is. Az „elektronikus sportolók” (azok, akik szervezeten, versenyszerűen mérik össze képességüket a videójátékokban) komoly pénzeket mozgatnak, s bár a magyar e-sport piac egyelőre kicsi, a potenciál benne rejlik. Az eNET pár évvel ezelőtti felmérése 109 millió dollárra becsüli a hazai professzionális videójáték-piac méretét. ●

Szöveg: Zavodnyik Blanka

AZ ERŐSZAK EZER ARCA

A magyar fiatalok 85 százaléka naponta egyszer vagy kétszer kerül a kibertérben olyan kommunikációba, amely becsületsértő. A szidalmazástól a lejáratáson át a zaklatásig számos magatartás figyelhető meg, de a közösségi médiaszolgáltatók már egy ideje beépítettek egy „agresszív feszültséget levezető virtuális szelepet” a social media felületeken. A kiberteres példa azonban csak az egyik az erőszak megjelenési formáinak ezer arcából.

Az agresszió talán legkönnyebben megmagyarázható alapja biológiai létünkben keresendő. Ezt az „arcot” kísérletekkel is meg lehet mutatni, ilyen vizsgálatsorozatot Haller József, a Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Kar Kriminálpszichológiai Tanszék tanszékvezető egyetemi tanára végzett 30 éven át. A professzor a Szent György Szakkollégium konferenciáján idézte fel: állatkísérletekben tanulmányozta az agresszivitást, amelynek során egyebek mellett az agresszió idegsejtjeit jellemezték, bemutatták az agresszió lefutását és az ingerlés hatására bekövetkező abnormális viselkedést. Ugyanis, ha bizonyos idegsejtek aktívak lesznek az említett ingerlés hatására, akkor a kísérleti állat elszakad a normális viselkedéstől, és egészen furcsa, nem természetes dolgot csinál. Mindez pedig azt bizonyítja, hogy az agresszió mélyén bonyolult mechanizmusok állnak. Az agresszió hatása emberekben is vizsgálható. Budapesten például olyan egyedülálló lélektaktikai tréningek zajlanak, amelyek során extrém stresszkörülmények közé helyeznek rendőröket, miközben vizsgálják, hogyan viselkednek egy intézkedés során. A vizsgálatok egyik eredményeként kiderült: azok a rendőrök viselkedtek szabályszerűen, akiknek megfelelő az oxigén- és glükózellátottságuk, ez az a két fontos lételem, amely kiemelkedően fontos az agy számára. Haller József beszélt arról is, hogy a biológiánk vagy a szabad akaratunk befolyásolja-e az agresszivitás szabályozását. Mint mondta: a biológiának alapvető fontossága van abban, hogyan viselkedünk egy adott pillanatban. Ha a biológiánk elromlik, az annak tulajdonítható, ahogyan élünk, és amilyen hatások érnek bennünket. „Am ahogy a környezetünk el tud rontani bennünket, azt helyre is lehet hozni” – mondta a következőket a professzor.

Az agresszióknak a biológiai arca mellett számos más megjelenési formája is van. Ezek például a kibertérben öltenek testet különféle normasértő magatartások formájában, a legnépszerűbb motiváció itt is az agresszió, és a düh, harag, bosszú mozgatja. Kiss Tibor r. őrnagy, a Kriminológiai Tanszék és az Eötvös József Kutatóközpont Kiberbiztonsági Kutatóintézet kutatója a kibertérben megjelenő magatartásminták, kiberdevianciák közé sorolta például a sokak által emlegetett „lángháború” (flaming) elnevezésű normasértést, amely egy a résztvevők, sokszor nők becsületébe gázoló aktív, degradáló párbeszéd a közösségi médiában. A magyar fiatalok 85 százaléka naponta egy-két alkalommal kerül bele olyan kommunikációba, amely becsületsértő vagy -csorbító. Szintén ilyen magatartásforma a lejáratás, bár jobban ismerhetjük így: trollkodás. Az interakció, párbeszéd ilyen megzavarása sok kárt tud okozni a kutatások szerint. Elégedetlenség, düh, bosszú táplálja, idesorolhatók a karaktergyilkosságok is, amikor a digitális identitásunk részét, a profilunkat akarja valaki lerombolni. A kiberdevianciák között említhető még a hacking,

amikor nem feltétlenül haszonszerzési célból jutnak be például egy levelezési rendszerbe. Itt jellemzően olyan fiatalokról van szó, akik az agresszió által motiválva próbálnak rendszereket feltörni, igazából nem is értenek annyira a hackeléshez, csupán dominanciájukat, erejüket próbálják bizonyítani. A zaklatások, zsaroló jellegű magatartások a kibertérben szintén egy jellemző csoport, az agresszió kibertérben való megjelenésének egyik legismertebb formája pedig a szexuális ösztönkésztetésekre épül. A sexting szó az angol „sex” és „texting” szavak összeolvadásából keletkezett. Nem más, mint szexuális tartalmú, meztelen vagy félig meztelen képek és videók küldése egy mobiltelefonról egy másikra. A jelenség nálunk még viszonylag új keletű, ám az Egyesült Államokban egyre több figyelmet, ezzel együtt felháborodást vált ki. Egy amerikai tanulmány szerint minden ötödik kamasz bevallotta, hogy küld magáról, vagy kap ilyen képeket. A sort még számos ilyen magatartásformával lehetne folytatni, ám szerencsére a „kiberdevianciák” ellen van ellenszer: a közösségi média-szolgáltatók beépítettek egy „agresszív feszültséget levezető virtuális szelepet”, amely nem más, mint a „jelentés” funkció a social media felületeken.

Az agresszió témakörében a családon belüli erőszakra és szexuális bűncselekményekre lehet talán a legtöbb információt fellelni, ezek egy része aktivistáktól, másik része a tudományos közösségtől származik. Sivadó Máté r. őrnagy, a Kriminológiai Tanszék oktatója meglátása szerint sok aktivista van, akik rész-igazságokat közölnek a témában, sokszor ideológiai alapon, és ezeket egyedüli, teljes igazságként állítják be. A tudomány ezzel szemben prekoncepciók nélkül, függetlenül értékeli egy jelenséget valamennyi hozzáférhető tény begyűjtésével. „A férfi bántalmazza a nőt, aki szenved” – a családon belül erőszak esetén például sok esetben ez az alapvető felállítás. A statisztikák is igazolják ezt, a latenciakutatások viszont nem feltétlenül. A helyzet ugyanis az, hogy ha nő bántalmaz férfit, utóbbi szinte biztosan nem fog szégyenében a hatóságokhoz fordulni, ezért sem jelennek meg a férfiak sértettként a statisztikákban. Kutatások szerint a gyerekeket is az anyák bántalmazzák gyakrabban, ezen belül a fiúgyermeküket többször, mint a lányokat. Az erőszaknak tehát valóban ezer arca van: a laboratóriumokban, kísérletes körülmények között, a kibertérben, amely attól, hogy virtuális, a károkozás mértéke által szintén nem elhanyagolható, de a való világban is, a családokban. Ezekből adott ízelítőt a Szent György Szakkollégium által szervezett konferencia, amely része volt annak a programsorozat-tervezetnek, amellyel a szakkollégium a rendészettudományi elitképzést kívánja szolgálni. ●

A VALLÁSI NEVELÉS HATÁSA A BÖRTÖNÖKBEN

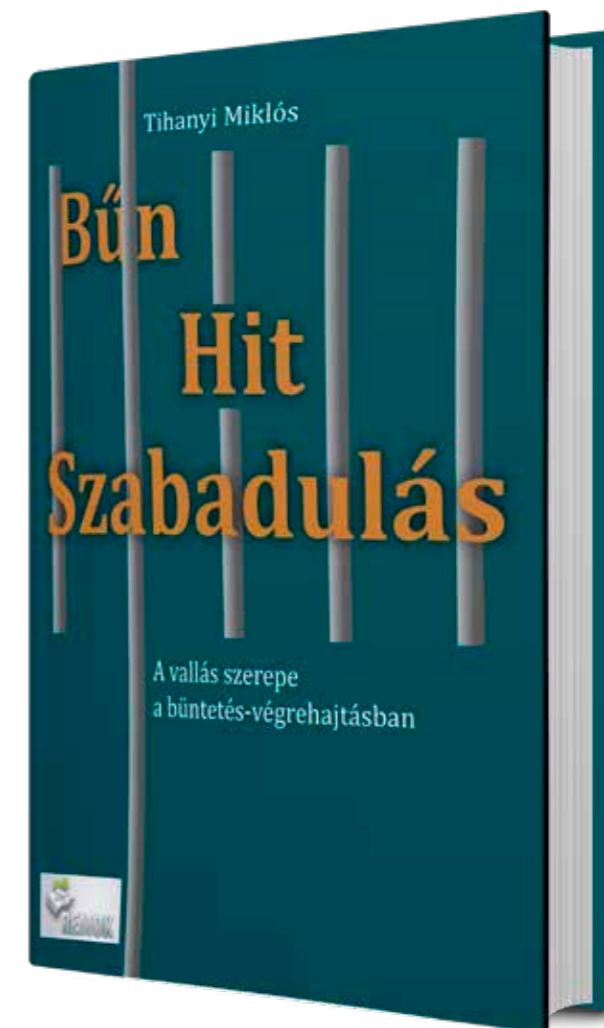
A magyarországi büntetés-végrehajtási intézetekben zajló vallási nevelés hatásait vizsgálta kutatásában Tihanyi Miklós r. őrnagy, a Rendészettudományi Kar oktatója. A tanulmány legfőbb kérdése az volt, hogy milyen hatással van a vallási nevelés a fogvatartottak értékrendszerére? A kutatás egyedülálló, mert eddig nem volt olyan vizsgálat, amely ilyen megközelítésben, statisztikai módszerekkel vizsgálta volna a vallási nevelés eredményeit.

A hazai büntetés-végrehajtási intézetekben a 19. század közepétől beszélhetünk vallási és erkölcsi nevelésről. A magyarországi börtönügyi reform nyomán az 1850-es évek végére delegáltak állandó lelkészeket a fegyházokba a fogvatartottak felekezeti megoszlásának figyelembevételével. Az 1860-as évek végére lelkészi állomások működtek, tulajdonképpen ekkortól beszélhetünk az egyházak

TIHANYI MIKLÓS R. ŐRNAGY

A szerző PhD-fokozatát a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskolájában szerezte 2016-ban. Főbb kutatási területe az állami egyházjog, a vallások és a rendszertelmélet. A kutatás az NKE Egyed István Posztdoktori Program keretében valósult meg. A tanulmány nyomtatásban való megjelenését az Alapítvány a Rendvédelmi és Magánbiztonsági Oktatásért és Kutatásért egyhangú kuratóriumi döntésével támogatja.

szervezett és állami támogatással történő jelenlétéről az állami büntetés-végrehajtásban. A vallási nevelés hatásait nemrégiben, az NKE Egyed István Posztdoktori Program keretében zajló széles körű empirikus kutatásban tárta fel Tihanyi Miklós r. őrnagy, a Rendészettudományi Kar Közbiztonsági Tanszékének oktatója, aki a *Bűn, hit, szabadulás* című monográfiában foglalta össze eredményeit. Ezekből három fő következtetést lehet levonni: egyrészt szignifikáns összefüggés mutatkozik az értékrend változása és a vallási nevelés intenzitása között. Másrészt a vallási nevelés csak akkor képes hatást gyakorolni a fogvatartottak értékrendjére, ha az kellően intenzív, és megvan benne a rendszeresség. A kutatás harmadik legfontosabb következtetése pedig az, hogy az eredmények nagyban függenek attól, hogy a fogvatartottakat elkülönült részlegen helyezik-e el, ahol a börtönülethez való idomulás, azaz a prizonizáció hatásainak a legkevésbé, a börtönmisszió inkulturális hatásainak pedig a legnagyobb mértékben vannak kitéve. „Lényeges az elkülönült részlegen folyó vallási nevelésben részt vevő fogvatartottak megfelelő kiválasztása, hogy valóban azok kerüljenek ide, akik nem kedvezménynek, hanem a bűnözői karrierből való szabadulás lehetőségének látják a vallási nevelést. A kiválasztásban nem lehet szempont sem az elkövetett cselekmény, sem annak büntetése, kiváltképp pedig nem a büntetés hátralévő ideje” – magyarázza lapunknak Tihanyi Miklós. A szakirodalmi adatok szerint a kulturális hatás hossza szintén erős befolyásoló tényező. Ennek megfelelően pedig indokolatlan a vallási részlegen történő elhelyezésnek a büntetés utolsó három évére korlátozása. Meghatározó szempont ugyanakkor az egyéni motiváció, illetve például a családi támogatottság. A kutató vizsgálata során Shalom Schwartz értékskáláját alkalmazta, amelyben három csoport értékrendszerét vizsgálta. Azt nézte meg, hogy az ebben szereplő értékek hogyan jellemzik a börtönökben lévő vallásgyakorlókat; a vallási nevelésben nem részesülő fogvatartottakat; és a civil élet gyülekezeteinek tagjait. „Az a következtetésem, hogy az előzőekben taglalt feltételek megvalósulása esetén a börtönben lévő és intenzív vallási nevelésben részt vevők értékrendszere sokkal jobban hasonlít a civil gyülekezetek értékrendszeréhez, mint a börtönpopuláció többi tagjának értékrendszeréhez” – jelezte Tihanyi Miklós, aki szerint, ha az egyén saját belső meggyőződésévé, azaz immanens részévé válik a vallási nevelés értékrendje, akkor elérhető, hogy tartósan a társadalom hasznos és megbecsült tagja legyen. Persze ez attól is függ, hogy mennyire mélyen épültek be az értékek a személyiségébe. Ráadásul olykor előfordul az is, hogy az érdekek felülírják az értékeket.

A kutatáshoz a Pálhalmi Országos Bv. Intézetben, a Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtönben, a Szombathelyi Országos Bv. Intézetben, valamint a Váci Fegyház és Börtönben zajlott az adatgyűjtés, ahol börtönlelkészekkel is készült interjúk. A civil gyülekezetek tagjai pedig a katolikus, református, evangélikus és baptista egyház hívei közül kerültek ki. „Hívó reformátusként mindig is érdekelt az, hogy miként lehet hivatást és hitvallást összeegyeztetni, ezért már a PhD-értekezésem is a különleges élethelyzetekben folyó vallásgyakorlás jogi lehetőségeinek szenteltem. Ennek a dolgozatnak a műhelyvitáján merült fel kérdésként, hogy milyen szerepe van a fogvatartottak életére nézve a vallásgyakorlásnak. Erre a kérdésre adott válaszként is felfogható ez a munka” – árulta el személyes motivációit Tihanyi Miklós. ●

NATO 2030

– PROGNÓZISOK A SZÖVETSÉG JÖVŐJÉRŐL

A jövőt megjósolni nehéz, sőt lehetetlen, mégis tervezni kell. Nincs ez másként a nemzetközi szervezetek esetében sem, akiknek folyamatosan alkalmazkodniuk kell a jelen kihívásaihoz és igazodni a jövő elvárásaihoz. Az Észak-atlanti Szerződés Szervezetének következő tíz évét Csiki Varga Tamás, a Stratégiai Védelmi Kutatóintézet munkatársa segítségével próbáltuk feltérképezni.

Közel egy éves megfigyelt munka eredményeként született meg tavaly júliusban a NATO jövőképét, a kihívások és lehetséges válaszok dilemmáit vizsgáló dokumentum. A NATO 2030: United for a New Era című elemzés a szervezet főtitkára, Jens Stoltenberg vezetésével született, és meghatározza a következő évtized prioritásait: biztosítani, hogy katonailag erős maradjon a szervezet, politikailag még erősebbé váljon, és egy globálisabb megközelítés felé mozduljon el a jövőben. Az előrelépés feltétele a múlt tapasztalatainak feldolgozása, valamint ezek bedolgozása az új irányvonalakba. „Európa biztonsági környezetében újra jelen vannak a nagyhatalmi konfliktusok, ezt a 2008-as grúz–orosz háború óta katonai hatalomként egyre látványosabban visszatérő Oroszország testesíti meg leginkább, de kihívást jelenthet közel-keleti szerepével Irán is” – jellemezte lapunknak az elmúlt időszak legjelentősebb kihívásait Csiki Varga Tamás. A Stratégiai Védelmi Kutatóintézet kutatója azt is kifejtette, hogy a „nagyok” mellett a gyenge, törekény államok is (Szíria, Líbia) további nehézségeket gördítettek a szövetség útjába, de az ún. „nem állami szereplők” (például a terrorszervezetek) is komoly kihívást jelentenek manapság. A katonai, védelmi problémákon túl van egy sokkal komolyabb és bizonyos

MAGYARORSZÁG A NATO-BAN

„Azok a beszerzések, amelyek zajlanak, hiteles, elkötelezett szövetségi szerepvállalásunkat támasztják alá – ezekkel a szövetség maga is nyer ebben az évtizedben” – véli Csiki Varga Tamás a Zrínyi Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program fejlesztési ütemét értékelve. A meglévő együttműködések (német–magyar) regionális kezdeményezések egészítik ki. Utóbbit szolgálja a Közép-európai Többnemzeti Hadosztályparancsnokság (MND-C) és a Regionális Különleges Műveleti Komponensparancsnokság (R-SOCC) létrehozása, valamint tovább erősíti Magyarország jelentőségét a nemzetközi műveletekben vállalt szerepe, amely „színtet ugrik” a koszovói KFOR-művelet vezetésének ősi átvételével.

értelemben nehezebb feladat is a szövetség előtt: a „belső tartalmat” illetően kell megújulni. „Enyhíteni kell azokat a belső konfliktusokat, amelyek megterhelik egyes gyakorlati intézkedések megvalósítását, mert a konszenzusos döntéshozatal követelménye egységet követel meg” – fogalmazott

Csiki Varga Tamás, utalva ezzel egyebek mellett a török–görög vagy a török–francia konfliktusokra. A belső, politikai újrendeződés azonban cseppet sem lesz könnyű feladat. A nagyhatalmak közül immár nem csak Oroszország az, aki felkerül a képzeletbeli boncaszatra, szorosan mellette ott terpeszkedik majd Kína is, aki nemcsak gazdasági és politikai kihívóként, de katonai fenyegetésként is jelen van egyes NATO-tagországok életében. A hangsúly az „egyesen” van, ugyanis az Egyesült Államok Kínai iránti aggályát nem mindegyik európai szövetséges osztja. A Stratégiai Védelmi Kutatóintézet szakértője úgy véli, hogy áthidaló megoldást jelenthet a globális partnerkapcsolatok szorosabbra fűzése például Japán, Dél-Korea és India felé. Oroszország megítélése ezzel szemben kevésbé megosztó az NKE kutatója szerint:

„A kollektív védelem megerősítésének központi eleme minden tagállam számára a lehetséges orosz katonai fenyegetés elleni felkészülés, az elrettentés erősítése.” Sem a transzatlanti, sem az orosz fél számára nem érdek a katonai konfliktus kiélezése, ugyanakkor nem szabad elfelejteni, hogy Közép- és Kelet-Európa továbbra is ütközőzónaként funkcionál nemcsak fizikai, de politikai valójában is a két régió között. Nem véletlen az sem, hogy Washingtonból is érdeklődve figyelik az eseményeket, s kétség sem fér hozzá,

hogy a balti államok, Lengyelország és Románia lelkes támogatói lesznek a bideni Oroszország-politikának. Joe Biden elnöksége válaszokat adhat az elmúlt évtizedben felgyült kérdések egy részére, és segíthet megteremteni a légkört a további útkereséshez. „Minőségi változás lesz – sőt már tapasztaljuk is – magának az amerikai elnöknek a multilaterális intézményekhez fűződő álláspontja, a diplomáciai készségek alkalmazása, a politikai konzultáció megerősítése terén, és ami a legfontosabb: más lesz a stílus, mások lesznek az üzenetek” – véli a szakértő. A „tranzakcionista” külpolitika gyakorlatának hátrahagyásával egy politikailag egységes, katonailag cselekvőképes szövetség újraélesztése a cél, amely tartalmában is változásnak indulhat: új és régi-új elemek bevezetése a politikai konzultációba,

valamint egy új stratégiai koncepció elfogadása, amely „tiszta lapot” nyithat a szövetség életében. A már terítéken lévő, a lisszaboni felváltani hivatott, és várhatóan az idei brüsszeli csúcson elfogadásra kerülő új stratégiai koncepciónak azokhoz a problémákhoz kell iránymutatást adnia, amelyeket a 2030-ig szóló szakértői jelentés is kiemelt. A koncepció várható újdonságainak az erősödő technológiai komponenst, a tagállamok ellenálló képességének erősítését, valamint az éghajlatváltozás hatásait mérséklő célkitűzéseket tartja a szakértő. Az utóbbi években is részét képezte a jelentéseknek, de most talán hangsúlyosabban jelennek meg az energiahatékonysági vagy éppen a klímaváltozás által kiváltott katonai konfliktusok kezelésére vonatkozó tervek.

Egy új koncepció kidolgozása azért is időszerű, mert az idő múlásával párhuzamosan egy rendkívül gyorsan zajló haditechnikai forradalomnak, az állami szereplők képességfejlesztésének is tanúi lettünk, ráadásul a technológiai fejlődés következményeként már nem állami szereplők is hozzáférést szereztek a legfejlettebb technológiákhoz. A változó körülményeknek köszönhetően már „olyan kérdések kerülnek napirendre, mint például a rakétavédelem és a légvédelem megerősítése, a mesterséges intelligencia in-

tegrálása a már létező és a jövőben fejlesztendő haditechnikai eszközökbe, a kvantumszámítás adta lehetőségek kihasználása a vezetés-irányítási rendszerekben, a kibertér védő és támadó képességeinek fejlesztése” – hangsúlyozta Csiki Varga Tamás. A kutató azt is megjegyezte, hogy mindenképpen pozitív az a tendencia, amelyet Európa mutat a katonai képességek fejlesztése vagy éppen a védelmi ráfordítások tekintetében. A politikai szándék megvan, a gazdasági lehetőségek nagyban függenek külső eseményektől (mint a koronavírus), és a Biden-elnökség talán a megfelelő „légkört” is képes megteremteni ahhoz, hogy konstruktív válaszok szülessenek a már évek óta napirenden lévő kérdésekre. ●

Szöveg: Zavodnyik Blanka

As the world changes, NATO will continue to change.

JENS STOLTENBERG, NATO SECRETARY GENERAL

MAGYAR PARANCSNOKSÁG ALATT A KFOR

Magyarország veszi át 2021 őszétől a koszovói KFOR- (Kosovo Force) misszió parancsnokságát. A Magyar Honvédség kinti feladatairól, a hosszú felkészülésről és a következő év céljairól is kérdeztük Kajári Ferenc dandártábornokot, a KFOR következő parancsnokát.

Magyarország számára a (Nyugat-)Balkán stabilitása előkelő helyen szerepel a prioritások listáján, ezt erősíti, hogy az ottani nemzetközi békefenntartó erők munkájából már régóta jelentősen kiveszi a részét a Magyar Honvédség. A KFOR majdnem napra pontosan „egyidős” a magyar NATO-tagsággal: Magyarország csatlakozása után nem sokkal, 1999. június 12-én hívta életre az ENSZ Biztonsági Tanácsának 1244. számú

határozata. Jelenleg 19 NATO-tagország és 8 partnerország 3500 főt számláló kontingense biztosítja a térség stabilitását. Novembertől első ízben magyar tábornok vezet majd egy NATO-missziót: Kajári Ferenc egy éven át irányítja majd az Észak-atlanti Szerződés Szervezetének koszovói katonai erejét, a KFOR-t. A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat Felderítő Csoportfőnökségének csoportfőnöke lapunknak

elmondta: történelmi pillanathoz érkezett a Magyar Honvédség azzal, hogy egy ilyen jelentőségű feladatot bízott rá a NATO. Az 1999-es bővítési folyamat megkezdése óta ugyanis újonnan csatlakozott (mint hazánk is) tagország még soha nem tölthette be egy NATO-művelet parancsnoki pozícióját. „Azzal, hogy Magyarország megkapta ezt a lehetőséget, a NATO parancsnoksága elismeri azt a többéves erőfeszítést, amelyet a Magyar Honvédség a békefenntartó műveletek támogatása során tanúsított” – fogalmazott a dandártábornok, aki azt is kiemelte, hogy ehhez elengedhetetlen a megfelelő felkészültség és a képességek, amelyeknek mára a Magyar Honvédség is birtokában van.

„Az elmúlt harmincéves pályafutásom alatt tulajdonképpen mindig erre a feladatra készültem, hiszen minden beosztás, minden nemzetközi misszió hozzátett valamit az ember tudásához, tapasztalatához” – véli Kajári Ferenc. A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat

munkatársa arról is beszélt, hogy a több évtizedes tapasztalatgyűjtésen túl egy többtémű felkészülési folyamatot is végig kell csinálnia, mielőtt összel kiérkezik a parancsnokságra: nagyköveti és attaséi találkozók sora segíti megismerni a Balkán történetét, jelenlegi (politikai) folyamatait, a KFOR regionális megítélését. „A tanulási folyamat másik fontos állomása a KFOR-parancsnokság megismerése” – emlékeztet a leendő parancsnok, aki elmondta, hogy a misszió jelenlegi és több korábbi vezetőjével is találkozott már, akik mentorként segítik a felkészülésben.

2013 óta Olaszország látja el a KFOR parancsnoki feladatait, így az olaszokkal való közös munka minősége a kulcs a hatékony munkához. „Online és személyes találkozók, helyszíni tapasztalatcsere segíti a munkát, néhány héten belül a parancsnoki csoportom kijelölt tisztjeivel kiutazok a KFOR-parancsnokságra Franco Federici vezérőrnagyhoz, a művelet jelenlegi parancsnokához, hogy személyesen tudjunk egyeztetni az eddigi tapasztalatokról, illetve a leendő feladatokról” – foglalta össze az elkövetkező időszak teendőit Kajári Ferenc. A dandártábornokra még a Magyar Honvédség és a NATO felkészítő programjai is várnak, mielőtt összel elődjét váltja. A hosszú előkészületek után pedig új fejezet nyílik a Magyar Honvédség történetében. „Azzal, hogy hazánk a KFOR parancsnoki beosztását átveszi, nemcsak egy

parancsnokot biztosítunk, hanem számos más beosztást is” – hangsúlyozta a dandártábornok. Kajári Ferenc azt is elmondta, hogy már a felkészülés elején kijelöltek a Külgazdasági és Külügyminisztérium részéről egy olyan tapasztalt diplomatát, aki a térségben már többször teljesített szolgálatot, és ismeri a régió problémáit, dinamikáit. A magyar vezetők és tanácsadók mellett természetesen nemzetközi szakértők is helyet kapnak a NATO-békeművelet révén, és az szakterületenként eltér, hogy hol melyik nemzet tölt be vezető szerepet.

Míg a koszovói nemzetközi békefenntartó művelet inkább katonai, az Európai Unió által indított Belgrád–Pristina párbeszéd politikai szinten igyekszik a két ország viszonyát hatékonyan rendezni és előmozdítani az euroatlanti integrációt a régióban. A törekvések sikerességét mutatja, hogy jó ideje nem volt már olyan erőszakos cselekmény, amely miatt

a KFOR-nak be kellett volna avatkoznia, és az Európai Unió is egyre nyomatékosabban dolgozik a nézeteltérések megoldásán, hiszen így hosszú távon biztosítható lenne a béke és a stabilitás a térségben. Szintén bizakodásra ad okot a februári előrehozott választáson nagyarányú győzelmet arató koszovói Önrendelkezés Párt széles körű társadalmi támogatottsága, egy erős mandátummal rendelkező kormány megalakulásával új lendületet kaphat az elmúlt időben kissé befagyott (politikai) koszovói–szerb párbeszéd is. „A békés rendezéshez minden feltétel adott

– nyilatkozta Kajári Ferenc –, mert mind Belgrád, mind Pristina elkötelezett az európai integráció iránt.”

A KFOR az évek alatt sikeres, mindkét fél megbecsülését kivívó misszióvá nőtte ki magát, a kezdeti 50 ezer főt is elérő állomány létszáma ma 3500. Az eddig elért eredmények nagyban köszönhetőek az olasz szerepvállalásnak, most pedig a régi magyar ambíció beteljesülésével a Magyar Honvédségen a sor, hogy bizonyítson. Messze még az út vége, és rengeteg kanyar van rajta. „Azt a célt tűztem ki magamnak, hogy a KFOR elismerését fenntartsam a magyar parancsnoki időszak alatt” – osztotta meg gondolatait lapunkkal Kajári Ferenc dandártábornok. ●

A VISEGRÁDI EGYÜTTMŰKÖDÉS 30 ÉVE

A Visegrádi Nyilatkozat aláírásával 1991. február 15-én megalakult a visegrádi együttműködés. Ma Csehország, Lengyelország, Magyarország és Szlovákia egymás szövetségesei, a visegrádi négyek (V4) pedig Közép-Európa meghatározó térségi szervezete az Európai Unióban. A többi között a közösen elért sikerekről, a visegrádi csoport jelentőségéről, a jövőbeni együttműködési lehetőségekről, valamint a College of Visegrad+ programról is beszélgettünk az egykori diplomatával, Pröhle Gergellyel, az NKE Stratégiai Tanulmányok Intézet igazgatójával.

● A kezdetben még csak három országból álló visegrádi együttműködés létrehozását az európai családdhoz való tartozás vágya vezérelte. Mit gondol, miben rejlik az elmúlt harminc év sikeres kooperációjának titka? A közös érdekek, a földrajzi közelség, egymás helyzetének megértése vagy a történelmi múlt szerepe viszi előre a relációt?

Mindenekelőtt továbbra is adott egy geopolitikai helyzet, amely országaink esetében többé-kevésbé azonos, és ami már az 1335-ös visegrádi királytalálkozó idején is meghatározó volt. Akkor még Bécs árumezállító jogával szemben kellett közös kereskedelempolitikai intézkedéseket fogantatni, 30 évvel ezelőtt az európai integráció közös szándéka és egyfajta rendszerváltó, posztszovjet sorsközösség, manapság pedig az Európai Unió szélén, perifériáján való elhelyezkedésünk kapcsol össze minket, ez a kiinduló helyzet. Erre épülnek a mindenkori aktuális ügyek, mint napjainkban a járványügy, az elmúlt években a migrációval kapcsolatos közös álláspont, és természetesen újra és újra az aktuális uniós ügyek, amelyek esetében sikerült egy nagyon eredményes egyeztetési mechanizmust kialakítani. Ha visszagondolunk például az Európai Bizottság jelenlegi elnökének megválasztását megelőző lépésekre, jól látható, hogy a V4-ek szándékai, a közös fellépés hatékonysága érdemben befolyásolta az eseményeket.

● Véleménye szerint mennyiben segítette a Közép-európai Kezdeményezés (KEK) a V4-ek összefogását, és hol ér most össze a két csoportosulás?

A Közép-európai Kezdeményezés még a rendszerváltozás előtt, sok szempontból eltérő alapvetéssel jött létre 1989 novemberében, Olaszország, Ausztria, Jugoszlávia és Magyarország részvételével, Quadrangone néven. Az ötlet Giovanni Demichelis akkori olasz külügyminisztertől származott, és a jelentőségét az adta, hogy világossá tette: Olaszország legfejlettebb, északi régiója Közép-Európához tartozónak érzi magát. A kör gyorsan bővült, az olasz dominancia ma is érvényesül, a trieszti titkárság persze igyekszik továbbra is azt a fajta hídszerepet betölteni, amely kezdettől fogva jellemezte a szervezetet. Ez napjainkban a nyugat-balkáni országok bekapcsolását jelenti az európai uniós folyamatokba, így is javítva csatlakozási esélyeiket. Ez egybevág a V4-tagállamok érdekeivel is. Nem véletlen, hogy amikor 2013–2014-ben hazánk egyidejűleg volt a KEK és a V4 elnöke, éppen ezeket a szinergiákat igyekeztünk kihasználni. Közép-Európa mint történelmi, kulturális régió változó geometriájú szervezeti keretekben jelenik meg, és nagyon fontos, hogy ezeket időről időre összehangoljuk.

● Sok helyről érkezik az a kritika, miszerint a visegrádi csoport az Európai Unión belül erősen bomlasztani próbálja a 27-ek rendszerét. Mit gondol, miért „félnek” a nyugati tagországok a V4-ektől? A jogállamisági viták során erősen kiütközött a lengyel–magyar tengely összefogása, azonban egy hallgatóságos szlovák–cseh támogatás is megjelent.

Nem tudom, hogy ez vigasztal-e bárkit is, de néhány évvel ezelőtt sokkal rosszabb volt a helyzet. Nyugati politikusok kimondott gyanakvással tekintettek a V4-re, és ennek gyakran hangot is adtak. A 2004-es uniós csatlakozásunkkal kapcsolatos eufória a régebbi tagállamokban alapvetően elég fékezett habzású volt, bizonyos kulturális és modernizációs, értékválasztási ügyekben pedig hamar kiderült, hogy sok esetben mást gondolunk a világról. A hagyományos társadalmi értékekhez, a történelmi hagyományhoz fűződő viszonyunk eltérő, ami természetes is a különböző történelmi tapasztalatok okán. Ha megnézzük, hogy az újraegyesítés 30. évfordulója kapcsán tavaly a német sajtóban milyen élénk vita alakult ki az NDK-s hagyományok továbbéléséről, az ott élő emberek, a társadalom, életvitel sajátosságairól, miközben tudjuk, hogy ők azért mégis csak egy nyelvet beszélnek, nem csodálkozhatunk, hogy a V4-ek iránti értetlenség, olykor bizalmatlanság is fel-felüti a fejét. Azt azonban nem szabad elfelejteni az egykori vasfüggöny egyik oldalán sem, hogy az unión belüli törésvonalak manapság legalább annyira, ha nem még inkább aggasztóak észak és dél között, és a V4-ek gazdasági eredményei, a nyugati befektetők bizalma maximálisan visszaigazolják a 2004-es csatlakozás várakozásait. A kevésbé ideologikus nyugati vezetők ezt egyébként nyilvánosan is elismerik.

● Jelenleg Lengyelország foglalja el a sörös elnök székét, a kialakult egészségügyi helyzet miatt a fő kérdéskör most a COVID–19 kezelése, azonban a július 1-jével kezdődő magyar elnökség során már talán lehet majd a turizmusra koncentrálni. Ön szerint mit várhatunk a következő magyar elnökségtől?

Az elnökségi programok akkor reálisak, ha egymásra épülnek, és érzékenyen reagálnak a V4-eket körülvevő világ kihívásaira. Nem kétséges, hogy a járványhelyzet, annak következményei még jó ideig tematizálják az európai és ezen belül a régiós politikát is. Kulcskérdés a gazdaság újraindítása, aminek persze része a regionális turizmus serkentése is. De ne felejtjük el, a visegrádi együttműködés érdemi szervezésének amúgy is fontos előfeltétele a régió belüli gazdasági hálózatok megerősítése, az észak-déli forgalom serkentése. A nagy európai projektek mind kelet-nyugati irányban támogatták a fejlesztést, nekünk azonban az is »

fontos lenne, hogy minél gyorsabban jussunk el Budapestről Krakkóba, Varsóba, fel az észak-lengyelországi kikötővárosokba is. Erről szólt az elmúlt évek infrastruktúra-fejlesztése is, amely egyrészt új közlekedési korridorokat nyit, másrészt a Monarchia egykori kiváló közlekedési hálózatát igyekszik újraéleszteni. Nagyon fontosnak tartom ugyanakkor egymás kulturális értékeinek minél jobb megismerését is, az pedig régi rögeszmém, hogy nekünk Magyarországon nagyon fontos lenne valamelyik V4-es ország szláv nyelvét elsajátítani, hogy ne mindig csak angolul kelljen boldogtalankodni akkor, amikor a többiek az anyanyelvükön beszélve is elég jól megértik egymást. Ezért fontos fejlemény, hogy a miniszterelnökök legutóbbi, krakkói találkozójukon jelentősen megemelték a Visegrádi Alap költségvetését.

● **Úgy tudom, pályája során többször volt alkalma a visegrádi négyekkel foglalkozni. Az Egyetem Stratégiai Tanulmányok Intézetének igazgatójaként kiemelt szerepet játszott a College of Visegrad+ program elindításában is. Hogy áll most a nemzetközi képzés?**

Valóban szívügyem az együttműködés, nagyon nagy jelentőséget tulajdonítok annak, hogy ha a V4 nem is intézményesül oly módon, mint az EU, nem képezi alapját olyan összetett szerződésrendszer, mégis legyen jó néhány olyan intézmény, ahol az együttműködés „testet ölt”, ahol konkrét találkozásokra, eszmecserére kerülhet sor. Ilyen a College of Visegrad+ program is, amelynek végső célja az lenne, hogy 20-30, a tagállamokból, és néhány kívülről érkező, de a V4 iránt komolyan érdeklődő fiatal néhány hónapot Budapesten tölthessen, hogy aztán rövidebb szakmai gyakorlatokon vegyen részt a többi tagállamban. Két nagyon biztató konferencia, műhelybeszélgetés után, és már egy konkrét, kéthetes pilotprogram megszervezésének közepette csapott le a járvány, ami nyilván nem segítette az előkészületeket. Nagyon remélem, hogy hamarosan visszatérhetünk a személyes találkozások gyakorlatához, mert egy kezdődő együttműködést, egy kialakuló hálózatot

nem lehet online beszélgetésekkel megerősíteni. A partner szlovák, cseh és lengyel intézményekkel tartjuk a kapcsolatot, elkezdődött a tantárgyfejlesztés folyamata is, reméljük a legjobbakat. A Ludovika Collegium indulása is jelentős fejlemény, mert fontosnak tartanám, hogy a későbbiekben a két közösség akár fizikailag is egy helyen, közös épületben legyen, számos közös programmal.

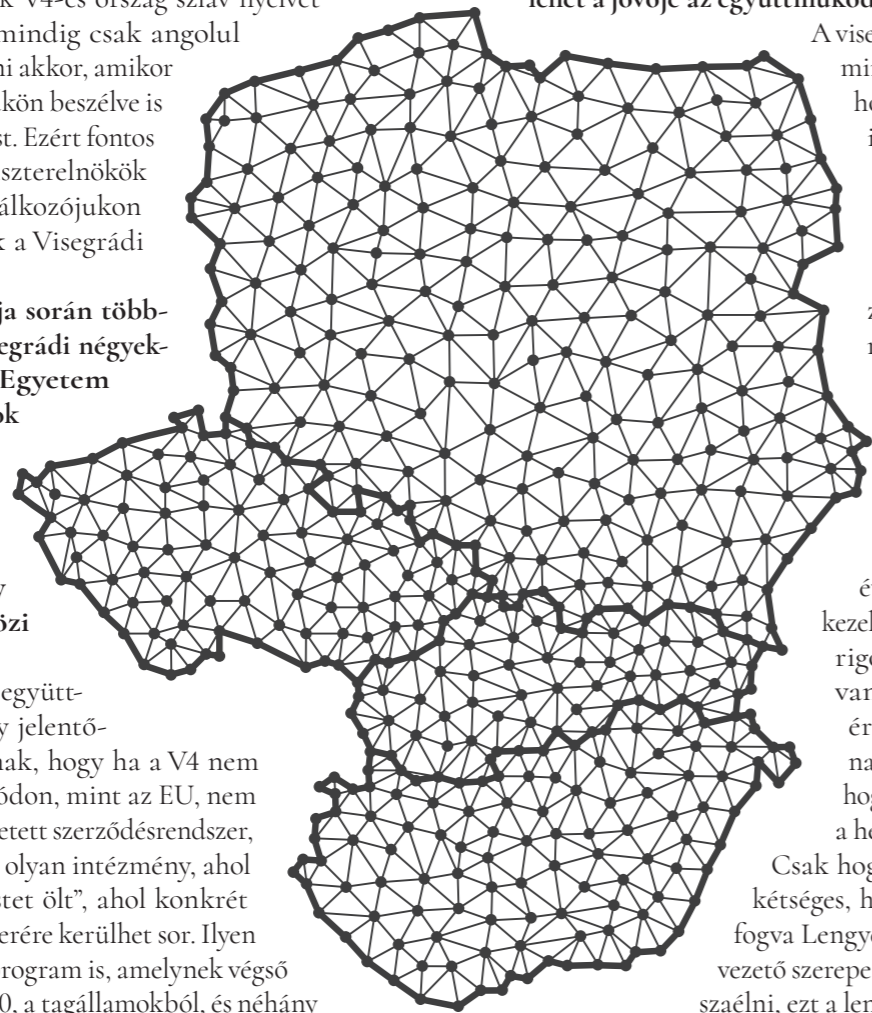
● **Mit gondol, a múlt tapasztalatai, tanulságai alapján mi lehet a jövője az együttműködésnek?**

A visegrádi együttműködés sok mindent megélt már, voltak hosszabb mosolyzúnetek is egyes tagállamok viszonyában. Ugyanakkor nem kétséges, hogy napjaink kérészetű politikai kezdeményezéseinek világában mármár a csodával határos, hogy a 30. évfordulón is túl vagyunk. Ez már önmagában komoly felelősséget ró minden érdekelt félre, akik persze a három évtized alatt megtanulták kezelni egymás érzékenységeit, rigolyáit, mert tudatában vannak a közös cselekvés értékének, hatékonyságának. Az is fontos eredmény, hogy minden tagállam tudja a helyét, sajátos funkcióját.

Csak hogy kettőt említsek: nem kétséges, hogy méreténél, súlyánál fogva Lengyelországnak van egyfajta vezető szerepe, amivel nem elegáns visszaélni, ezt a lengyelek is tudják, de ettől még tény. Magyarország déli hídfőállásként

ugyanakkor arra hivatott, hogy azt a bizonyos pluszt, amit a mi kis egyetemi kezdeményezésünk nevében is szerepeltetünk, a szomszédos, hagyományait tekintve nagyon is közép-európai országok, mint például Szlovénia vagy Horvátország bevonásával, tartalommal töltsék meg. Azt gondolom tehát, hogy bizakodva tekinthetünk a V4 előtt álló újabb 30 évre. ●

Szöveg: Pap Melinda • Fotó: MTI

A Navalnij-ügy és tanulságai

Politikai játszmaként értékeli az NKE szakértője a Navalnij-ügyet, amelynek láthatóan komoly belpolitikai és nemzetközi következményei vannak, és lehetnek a jövőben is. A témát Rácz Andrással, a Stratégiai Védelmi Kutatóintézet tudományos főmunkatársával jártuk körül.

Alekszej Navalnij a jövőbeli oroszországi politikai változások kulesfigurájaként került a nyugati köztudatba. A legismertebb orosz ellenzéki politikus-aktivista tavaly augusztus 20-án lett rosszul a Tomszkból Moszkvába tartó repülőjáraton. A gép kényeszerleszállást hajtott végre Omszkban, ahol Navalnijt kórházba szállították. Később Németországba vitték, és szervezetében kimutatták a novicsok nevű idegmérget. Több hónapos lábadozást követően idén januárban tért vissza hazájába, ahol február 2-án bíróság elé állították, és letöltendő börtönbüntetésre ítélték. Emiatt több, engedély nélküli tömegtüntetést is tartottak az országban, mintegy tizenegyezer embert vettek őrizetbe a hatóságok. Amikor az öt Oroszországba szállító gép január 17-én landolt a seremetyevói reptéren, már rendőrök várták. Oroszország Szövetségi Büntetés-végrehajtási Szolgálat (FSZIN) még január 11-én bejelentette: ha Navalnij visszatér az országba, őrizetbe veszik. A 44 éves ellenzéki politikus gépe eredetileg a Vnukovo reptéren szállt volna le, végül az utolsó pillanatban, a légitársaság szerint „technikai okokból” megváltoztatták a landolás helyszínét. Az útlevél-ellenőrzésnél rögtön őrizetbe is vették Navalnijt, akinek az ügyvédje nem tarthatott vele.

A jogi végzettségű Alekszej Navalnij az orosz parlamenten kívüli ellenzék legismertebb képviselője. A 2011–2012-es oroszországi hatalomellenes megmozdulások egyik fő szervezője volt, a 2013-as moszkvai polgármester-választáson pedig meglepetésre a második

helyre futott be. Az elmúlt években több országos korrupcióellenes tüntetést kezdeményezett, a nem engedélyezett megmozdulások miatt elzárásra ítélték. Navalnij ellen számos támadás is történt az elmúlt években: egyszer leöntötték erős marószert tartalmazó fertőtlenítőszerrel, másszor épp a börtönben ülve produkált intenzív allergiás reakciókat. A mostani őrizetbe vétele formailag azért történt, mert korábban, még 2014-ben 3 és fél éves, felfüggesztett börtönbüntetésre ítélték csalás miatt. Az ítélet szerint a politikus és öccse 26,8 millió rubel kárt okoztak az Yves Rocher orosz leányvállalatának és további 4,5 milliót egy másik cégnek. A 2014 decemberében meghozott ítélettel kapcsolatban az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) felülvizsgálatot kért, mivel igazságtalannak tartotta azt. Az orosz legfelsőbb bíróság azonban helybenhagyta a döntést, majd egy másik moszkvai bíróság pedig egy évvel meghosszabbította az eredetileg 5 éves próbaidőt, így az csak tavaly, december 30-án járt le. Navalnij szerint koncepciós perben ítélték el. Testvére, Oleg több mint három éves börtönt kapott.

Február 2-án az egyik moszkvai bíróság letöltendővé változtatta Navalnij felfüggesztett börtönbüntetését, arra hivatkozva, hogy Navalnij 2020 augusztusától kezdve megszegte a felfüggesztett szabadságvesztésre vonatkozó szabályokat azzal, hogy nem jelentkezett rendszeresen a rendőrségen. Navalnij érvelését, hogy azért nem jelentkezett, mert éppen kómában feküdt egy berlini kórházban, nem fogadták el. A bíróság végül 2 év 8 hónap letöltendő börtönrre ítélte Navalnijt, beleszámítva ebbe a korábban már előzetes letartóztatásban töltött időt is. A pert kilenc európai nagykövetség képviselője követte nyomon a tárgyalóteremben. Az Európai Unió fontolóra vette, hogy az eljárás miatt újabb szankciókat vezet be Oroszországgal szemben. Navalnij az utolsó szó jogán felszólalva azt hangoztatta, hogy az EJEB határozata alapján el kell őt engedni, mivel a megmérgezését követően nem rejtőzködött az orosz büntetés-végrehajtás elől, az egész világ tudta, hogy hol tartózkodik. Az Yves Rocher-ügyben rá kiszabott felfüggesztett szabadságvesztés próbaideje lejárt, és önként tért vissza Oroszországba.

Az ügy kapcsán Rácz Andrással, a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Stratégiai Védelmi Kutatóintézetének tudományos főmunkatársával beszélgettünk. A szakértő lapunknak elmondta, hogy Navalnijnak két valós lehetősége volt: külföldön marad (és addig vár, amíg meg nem változik az orosz jogrendszer), vagy vállalja a hazatéréssel járó meghurcoltatásokat – végül a második opciót választotta. Maga a per a politikailag motivált eljárásokhoz

képest szabályosan zajlott, feltételezhetően azért, hogy ne hergeljék tovább a politikus híveit. Közben viszont a Navalnijt támogató tüntetőkkel szemben a rendőrség igen keményen lépett fel. Az ellenzéki politikus híveit már a tárgyalást megelőzően, sok esetben otthonról szedték össze anélkül, hogy bármit elkövetek volna, a rendőrség pedig példátlan erőszakot alkalmazott. A tüntetéseken több embert vittek el a rendfenntartó szervek kiküldött munkatársai, mint eddig bármelyik másik demonstráción a modern Oroszország történetében (még a 2011/12-es, Bolotnaja téri tüntetésnél is többet). Mindemellett olyan sokakat vettek őrizetbe, hogy szó szerint megteltek a moszkvai börtönök. Az orosz belpolitikai küzdőtérén és az Oroszország körüli nemzetközi ügyekben az elmúlt egy évben tapasztalható fokozott aktivitás annak köszönhető, hogy egyre közelebbieként vetődik fel Putyin távozásának és a hatalom átadásának kérdése.

A Navalnij-ügy ugyanis alapvetően egy politikai játszma. Mint az orosz ellenzék legfőbb alakja, komoly kihívást jelent a jelenleg regnáló Egységes Oroszország pártnak. „Azonban nem kimondottan a személye – hiszen büntetett előlete miatt a fennálló rendszerben politikai tisztiséget nem vállalhat, valamint pártja sincs –, hanem a katalizátor szerepe és az általa elindított folyamat miatt” – véli az NKE kutatója. Ez kiderül többek között a 2020 szeptemberében tartott orosz önkormányzati választások eredményeiből is: a Navalnij által létrehozott hálózat nélküle is meglepően jól működött, mivel megvoltak a tervek, a helyettesítő személyek arra az esetre, ha Navalnijjal történne valami. Rácz András kiemelte: annak ellenére, hogy az ellenzéki vezetőnek most büntetőtáborba kell vonulnia, és így eltűnik a közéletből, a hálózatát ezzel valószínűleg nem tudják megbénítani. A közelgő, 2021 szeptemberében tartandó parlamenti választásokon az aktivisták továbbra is fel tudnak lépni a putyini rezsim ellen. Ebben a helyzetben, ahol a hivatalos adatok szerint is csak éppen 30 százalék a kormánypárt támogatottsága, az ellenzéki választóknak kedvezhet az „okosszavazás” céljából kifejlesztett applikáció, amely képes megmutatni, az adott választóközrterben ki az, aki a kormánypárttal szemben a legesélyesebb.

„A Nyugat, az USA, az EU kritizálják a Navalnij-ügyet, és nyilván kritizálni fogják a nem tiszta választásokat is, de mondjuk Kínának Oroszország mind fontosabb kereskedelmi és katonai partnere, ezért nem bírálja, ahogy India és a posztszovjet országok sem. A Nyugat és Oroszország viszonya ráadásul évtizedek óta nem látott mélyponton van, ezen egy újabb antidemokratikus választás nem változtat” – fogalmazott a kutató. Oroszországból – hivatalosan – az illegális tüntetéseken való részvétel miatt több diplomatát is kiutasítottak. Emellett hozzátette, érdemi szankciókra nem számíthatunk, mert az EU-n belül nincs meg erre az egységes politikai akarat. Valamint fontos megjegyezni, hogy Oroszországban tavaly módosították

az alkotmányt, amely kimondja, hogy az orosz jog elsőbbséget élvez a nemzetközi joggal szemben. „Ezt pontosan ilyen esetekre vezették be: ha valamelyik nyugati bíróság hoz egy ítéletet, azt ne kelljen betartani” – emlékeztetett Rácz András.

Szergej Lavrov orosz külügyminiszter szerint Brüsszel tudatosan bontotta le az orosz–uniós kapcsolatokat. Ennek okán Oroszország és az Európai Unió kapcsolatainak megszakítását helyezte kilátásba arra az esetre, ha Brüsszel újabb szankciókat vezetne be Moszkva ellen. Josep Borrell, az EU kül- és biztonságpolitikai főképviseelője erre reagálva kijelentette: Oroszország részéről semmilyen szándék nem mutatkozik a konstruktív párbeszéd folytatására az Európai Unióval, különösen a szabadságjogok és az emberi jogok tekintetében.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága már a 2014-es eljárást is felülvizsgálta, azonban február elején a saját eljárási szabályzatának 39. szakasza alapján úgynevezett ideiglenes intézkedést rendelt el, és követelte Moszkvától a bebörtönözött orosz ellenzéki politikus azonnali szabadon bocsátását. A bíróság a politikus életét fenyegető kockázatok jellegére és mértékére, illetve fogva tartása általános körülményeire hivatkozott. Az EJEB korábbi határozatait Navalnij is felhasználta önmaga védelmének, ártatlanságának igazolásaként a tárgyalásokon. Dmitrij Peszkov, a Kreml szóvivője azonban kijelentette, „jogszerűtlen és az orosz bírósági ügyekben való megengedhetlen beavatkozás az EJEB követelése”.

Az Európai Unió a Külügyek Tanácsának február 22-i ülésén további szankciók bevezetéséről döntött Oroszországgal szemben, válaszul a Navalnij-ügyre. Várhatóan négy orosz állami vezető ellen rendelnek majd el beutazási tilalmat, illetve fagyasztják be az illetők Európában elhelyezett vagyonelemeit, bankszámláit, ha vannak ilyenek. Nem várható azonban, hogy az EU lépése rá tudná bírni Oroszországot a Navalnijjal szemben hozott ítélet megváltoztatására, éppen a belpolitikai érdekek prioritása miatt. A 2021. szeptemberi országgyűlési választásokig nem várható nagy változás az orosz bel-, illetve külpolitikában, de „számíthatunk arra, hogy a rezsim megpróbálja feljebb tornászni a népszerűségét különböző jóléti intézkedésekkel, és közben fenn fogják tartani az ellenzékkel szembeni erőszakot” – vetítette előre az Oroszország-szakértő.

Navalnij helyzetén ez persze rövid távon nem változtat. Február 25-én az eddigi moszkvai börtönéből elszállították, vélhetően azért, hogy megkezdje büntetésének letöltését valamelyik büntetőtáborban, így most hosszú időre kikerült az orosz belpolitika élvonalából.

A cikk a 2021. február 26-i állapotot tükrözi. ●

Szöveg: Pap Melinda

Fotó: Szergej Ilyickij/MTI, Jevgenyij Feldman/MTI

„Új nap virradt a vízügyre”

Több mint hárommilliárd forint kormányzati támogatást kapott különböző fejlesztésekre a Nemzeti Közszolgálati Egyetem bajai Vízudományi Kara. Az oktatási-kutatási infrastruktúra hamarosan induló megújítása az élmezőnybe röpíti az intézményt, és a távolabbi jövőt is meghatározhatja. A kar dékánját, Bíró Tibort kérdeztük.

● **Milyen állapotban van most a kar infrastrukturálisan?**

A kar infrastruktúrája kettősséget mutat. Míg a jogelőd intézmény által PPP-konstrukcióban megépített blokk (előadó, szemináriumi termék, aula, könyvtár), valamint a kollégium méltó helyei az oktatásnak, a könyvtári szolgáltatásnak és a hallgatói elhelyezésnek, a hatvanas években épült oktatási épület, amely többek között az oktatói állomány bázisául is szolgál, közel sem tükrözi a kor színvonalát. Ugyanez igaz a laboratóriumokra és a mérőgyakorlatokhoz otthont adó telephelyeinkre. Az utóbbi években eseti jelleggel beszerzett, az oktatási-kutatási infrastruktúra csúcát jelentő eszközeinket nem tudjuk megfelelő körülmények között üzemeltetni.

● **Melyek a zászlóshajó képzéseik?**

Karunk különleges színfoltja a hazai felsőoktatásnak, hiszen minden a víz körül forog. Tradicionálisan „vízügyes” szak a bajai építőmérnöki alapképzés. Bár a szak valamennyi infrastruktúra tervezésére, építésére, üzemeltetésére felkészíti a hallgatóinkat, csakis vízgazdálkodási jellegű szakirányaink vannak, a vizes tárgyak túlsúlya a tantervben egyedülálló. De épp ilyen fontosnak tartjuk a környezetmérnök képzést is, a korszerű ivóvízkezelési, szennyvíztisztítási technológiák multidiszciplináris jellege ezen a szakon érvényesíthető. Két saját alapítású szakkal is büszkélkedhetünk. A rövidebb ciklusú vízügyi üzemeltetési mérnöki alapszakunk most már nemcsak a víziközmű-ágazatot érdekli, de a vízügyi szolgálatot is. Az operatív mérnökökre megnőtt a kereslet, az elmúlt időszak beruházásai az üzemeltetési feladatok bővülését eredményezték. A vízdiplomácia

terén indult mesterképzési szak szintén a karunkhoz köthető, nemzetközi kitekintésben is egyedülálló, hazánk vízdiplomáciai aktivitásának egyik lenyomata.

● **Mennyire versenyképesek a képzések, és mennyire nagy a verseny a hallgatókért a vízügyi képzések területén?**

A szó szoros értelmében vett vízügyi képzést csak két helyen folytatnak az országban, amelyek egymásnak szerencsére nem versenytársai, hanem komplementerei. A bajai képzés a gyakorlatorientáltságáról híres. A terepi mérőgyakorlatok sokasága vízre viszi a hallgatókat, a vízügyi szolgálattal és a víziközmű-ágazattal egy levegőt szívunk. Ez tesz bennünket különlegessé. A hallgatókért persze meg kell küzdeni, a populáris szakok sajnos elszívják a felvételizőket a vízügyes mérnök képzés elől. Sokat kell még azért dolgozni, hogy a természetközeli élményeket nyújtó, a maradandó alkotói vágyat beteljesítő vízgazdálkodás épp olyan vonzó legyen, mint egy jog- vagy médiaterület. Ez persze nem csak rajtunk múlik, a körvonalazódó vízügyes életpályamodellnek ki kell teljesednie.

● **Mire ad lehetőséget a hamarosan induló fejlesztés, milyen munkák indulnak el?**

A bajai fejlesztések az oktatási-kutatási infrastrukturális adottságok tekintetében az élmezőnybe röpítik az intézményt. A legkorszerűbb hidrometriai, hidrometeorológiai, hidrogeodéziai, geotechnikai, hidraulikai és építéstani feltételek kialakulása várható. Fejlesztjük a vízminőség-védelemmel, ivóvíz- és szennyvíztisztítással kapcsolatos háttérünket is. Felkészülünk a Víz Keretirányelv új vízminősítési rendszerére, ezért a molekuláris biológia terén is tervezünk fejlesztéseket. Jelenleg a tervezés, a műszaki specifikációk fázisában vagyunk.

A laborfejlesztéseknél nagyon körültekintően kell eljárunk, figyelemmel kell lenni az aktuális state-of-art színvonalra, a labor hosszú távú üzemeltetési feltételeire, a csúcsutalások kivitelezési követelményeire és persze az ágazati igényekre.

● **Mikor kezdődnek a látványosabb munkák, mi lesz az építkezés menetrendje, és mikorra várható a befejezés?**

A kezdeti fázis nem látványos, a tématerületi szakfelelősök, a közbeszerzési szakértők és a jogszok műhelymunkáiban testesül meg. Ez a „nemszeretem” szakasz. Reményeink szerint év végéig az eszközök (ingóságok) jelentős részének beszerzése megvalósul. Néhány építési tevékenység realizálódása

is belátható időtávba került. Az érsekcsanádi mérőtelepünk rekonstrukciója akár az idén megvalósulhat, a bajai campus hallgatói közösségi terének és sportpályájának kialakítása is ez éven belüli, karnyújtásnyi távolságban van. Nagyobb falat a Víztechnológiai Oktatóbázis és a magyaregregyi mérőtelep rekonstrukciója, valamint a több labornak otthont adó szakraktárral egybeépülő laborcsarnok kivitelezése. Ezek 2022 év vége előtt aligha készülhetnek el. Olyan fázisok betartása szükséges, amelyek nem teszik lehetővé a korábbi birtokbavételt. A egyetemi menedzsment professzionálisan összeállított ütemterve a lehető legrövidebb határidőkkel dolgozik.

● **Hogyan segíthetik a kar eredményességét ezek a beruházások? Nagymértékben. Ugyanis az akarat nem elég, kellene a feltételek is. A kar megannyiszor bizonyította rátermettségét, a szűk keresztmetszet elsősorban az infrastruktúrában fellelhető. Az sem elegendő, hogy a vízügyi szakmában ma elfogadott technikákkal rendelkezünk, a nemzetközi technológiai fejlesztések figyelemmel kísérése is feladatunk. Az új módszereket,**

eljárásokat nekünk kell tesztelni, adaptálni és segíteni azok elterjedését az ágazatban. Nagyon nehéz úgy beiskolázási tevékenységet folytatni, hogy a középfokú szakintézményekben jobb a laboratóriumi felszereltség, adottság, mint nálunk. Most ezen végre változtatni tudunk.

● **Milyen országos jelentőségű, stratégiai kutatási programok indulhatnak a kar szakembereinek bevonásával, sőt főszereplésükkel?**

Az elmúlt négy évben minden jelentős hazai vízgazdálkodási probléma megoldásában szerepet vállaltunk. Kalibráltuk a vízhozamméréseket Paksnál, foglalkoztunk a Kis-Balaton funkcionális problémáival, a Balaton alगतөmeg-termelésével, a belvizek kezelésével, a Homokhátság vízellátásával, a differenciált árvízvédelmet is szolgáló hullámtéri kutatásokkal, az Ős-Dráva Programmal. De feladataink közé tartozott a mezőhegyesi vízpótlás, a hazai vízhozammérési sztenderdek minősítése, a karsztos területek víztöbbletproblémái, a parti szűrőű vizek biztonsága vagy a decentralizált szennyvíztisztítás kérdésköre, csakhogy a legfontosabbakat említsem. Az elsüllyedt Hableány hajó »

környezetének hidrodinamikai méréseit is karunkra bízták, a felelősség óriási volt. A Balaton algásodásának előrejelzésére korszakalkotó megoldásokkal álltunk elő, már folyik a konzorcialis kutatás. A vízügyi ágazat egyik legnagyobb kihívása a nagyvízi medrek kezelésének tudományos megalapozása. Ebben stratégiai szövetségre léptünk az Országos Vízügyi Főigazgatósággal. Első lépésként Hullámtéri Kutatóműhelyt hoztunk létre, amelynek bázisán programkidolgozásba kezdünk. Tavaly év végén pályáztunk a Nemzeti Laboratóriumok Programra, amelynek egyik fő pillérét a hullámtéri kutatások jelentik. A koncepciónk sikeres volt, még az idei évben egy konzorcium legnagyobb költségvetésű pilléréként állhatunk bele a megvalósításba. Ugyancsak vezető szerepet vállaltunk a digitális vízgazdálkodás ágazati programjának megalkotásában, és jó eséllyel indulhatunk források megszerzésére. De ne feledkezzünk el a víziközmű-ágazatról sem, a hazai decentralizált szennyvíztisztítás bevezethetőségén is a mi csapatunk dolgozik.

● **Hogyan kapcsolódik be a kar az NKE nemzetköziesítésébe, és mennyire sikerül a világ víztudományi térképén jelen lenni?** Karunk a méretéhez viszonyítva, úgy érzem, jól teljesít. A minőségi publikációkat eredményező kutatási programjainkat szisztematikusan építettük. Már nem csak Q1-es cikkekben jeleskedünk, de a felső 10 százalékot képviselő D1-es publikációkban is nemzetközileg értékelhető súlyunk van. A műszaki és természettudományokban jobbak a lehetőségek, és ha ezzel segítjük az egyetem nemzetköziesítését, akkor különösen boldogok vagyunk. Vizes képzéseink is „trendik” a nemzetközi felsőoktatási piacon. Az egyetem beiskolázási stratégiájában egyre jobban épít a vízgazdálkodás iránt érdeklődő külföldi hallgatókra. A vízdiplomáciai témájú mesterképzésünk kifejezetten alkalmas karunk tematikus térképeken való feltüntetésére. Nagy fantáziát látok a rövid ciklusú képzésekben, amelyekre a fejlődő országok vízügyi szakembereinek körében érdeklődés mutatkozik.

● **Ha a távolabbi jövőbe tekintünk, mennyire lehet időtálló a Víztudományi Kar a képzéseket illetően, de akár a földrajzi elhelyezkedését tekintve, azaz még mindig jó helyszínnek tartja Baja városát?**

A bajai vízügyi képzés egyik oldalról szerencsés helyzetben van, hiszen annak a gyökerei itt vannak. Senkinek nem kell elmagyarázni, hogy a Sugovica partján mire is képzik a hallgatókat. Ezt a brandet nem szabad feladni. A felsőoktatás folyamatos

átalakulása, az európai felsőoktatási térséggel való harmonizációja nem használt a vidéki szakintézményeknek. Ebből a szempontból komoly erőfeszítéseket kell tenni a hallgatók bevonásáért. Minden egyetemet, kart azonos mércével mérnek, ugyanúgy kell egy gyakorlatorientált képzőhelynek is a tudomány területén teljesítenie, hogy figyelemre méltó helyre kerüljön egy adott rangsorban. Ehhez fel kell nőnie a felsőfokú technikai gyökerekkel rendelkező „üzemmérnöki” képzőhelyeknek. Nos, ezen lendített egy nagyot a Nemzeti Közszolgálati Egyetem szövetébe való integrálódás, amely megteremtette a doktori képzés, a kvalifikált oktatói-kutatói gárda kiépítésének, a korszerű infrastruktúra fejlesztésének, a mesterszak alapításának – s még hosszasan lehetne sorolni – feltételeit. Ezért a vízügyi szakma rendkívül hálás. A bajai vízügyi képzés történelmi fénykorát akkor élte, amikor a vizes beruházások dübörögtek az országban. A melioráció, az öntözésfejlesztés korában ontotta a „mezővizeseket” az intézmény, a nyolcvanas években, a közműinfrastruktúra-fejlesztés hőskorában a jól kereső vízügyi mérnök képe lebegett a csemetéjüket főiskolába adó szülők szeme előtt. A rendszerváltást követően a vízépítési szakma komoly presztízsvesztést szenvedett el, amely nyilvánvalóan átgyűrűzött a felsőoktatásba is. Ennek a terhét a mai napig érezzük. De meggyőződésem, hogy új nap virradt a vízügyre. A vízgazdálkodás fontossága napi téma. Az éghajlatváltozás jelentette vízbiztonsági kérdések, a jó termőhelyi adottságok kihasználását gátló tartós vízhiányos állapotok, a menetrendszerűen jelentkező vízminőségi haváriák, sekély tavaink vízminőségi problémái, a növekvő rekreációs igények, az ipar- és energiabiztonság vizes relációi, a csökkenő dinamikus és statikus vízkészletek mind-mind a vízgazdálkodás fontosságát húzzák alá. A közösségi célokon túl megjelentek a gazdasági indukciók is. A víz egy holtbiztosan nyereséges üzletág. Az elmúlt évben még a technológiai szektort is maga mögött hagyta az innovatív vízkezelésben és vízhasznosításban érdekelt vállalatok tőzsdei teljesítménye. Nem véletlenül került a hazai külkereskedelmi politika fókuszpontjába a vízgazdálkodás. A tudás- és technológiaintenzív vízipar hatalmas fejlődés előtt áll. Ennek rendkívül egyszerű a magyarázata: víz nélkül nincs élet. Ma a társadalom jó része leginkább a „térerő” hiányában látja a világvégi állapotot, holott a korlátainkat a víz rajzolja körül. Az idő Bajának dolgozik. ●

Szöveg: Tasi Tibor • Fotó: Szilágyi Dénes

Egy volt ludovikás megpróbáltatásai harcban és békében

Múlt év végén távozott az élők sorából vitéz Cseresnyés Pál, a Ludovika Akadémia egykori hallgatója, akinek életútja sok tanulsággal szolgál a jövő nemzedékek számára is.

Az 1925-ben született Cseresnyés Pál már nagyon fiatalon betekinthezett az egyenruhások életébe, hiszen édesapja az akkori megnevezés szerint csendőrtiszthelyettes volt, ő pedig 1933-ban a budapesti Németvölgyi úti iskolába került, ahol tagja lett a 435-ös számú Bendegúz cserkészcsoportnak. „Édesanyámmal mentem el egyenruhát vásárolni a közeli cserkészboltba. Mi cserkészapródok voltunk, és Bocskai sapkát hordtunk. Édesapámtól 10. születésnapomra kaptam meg Rákosi Viktor Hős fiúk című könyvét, amely az 1848–49-es szabadságharc történetéről szól, és szerintem ezt minden mai fiatalnak ismernie kellene” – így beszélt Cseresnyés Pál a gyermekkori emlékeiről Márkus Richárdnak, aki több alkalommal is találkozott az egykori ludovikással. Ezekből a beszélgetésekből rajzolódik ki egy életút, amelynek a Ludovika Akadémia is fontos állomása volt annak ellenére, hogy első próbálkozásra nem sikerült bejutnia az intézménybe. „Nagyon letörtem, amikor nem jelöltek a felvételi vizsgára, és mivel nem szerettem volna diploma nélkül maradni, beadtam a papírjaimat a Pázmány jogi képzésére. Közben édesapám beszélt egy magas rangú csendőrpáncsokkal, aki azt ígérte, hogy elintézi a ludovikás felvételt. Így a Pázmányról visszakértem a papírjaimat, de végül mégsem tudtak bejuttatni az Akadémiára. Erre mondják, hogy két szék között a pad alá” – emlékezett vissza Cseresnyés Pál. Ezután a Generali Biztosítónál dolgozott, ahol az egyik gépirónó vőlegénye főhadnagy volt, és el tudta intézni, hogy a következő évben behívják a Ludovikára felvételre. „Azóta sokszor gondoltam arra, hogy sokan nézhetek hülyének, hogy valaki ’44 augusztusában, a háború vége felé elmenjen katonának. Mi voltunk ugyanis az utolsó és az egyetlen évfolyam, amelynek tagjait valóban be is vetették a frontra” – mondta Cseresnyés Pál.

NEM VOLT KÖNNYŰ BEJUTNI A LUDOVIKÁRA

Pali bácsi beszélt a felvételi vizsgáról is, amely szerinte nagyon nehéz volt, a többi között matematikából, fizikából, történelemből kellett számot adni a tudásukról, de volt úgynevezett képességvizsgálat is, amelynek része volt a fizikai felmérés. „Nehezebb volt, mint az érettségi, mert itt világtörténelemből kellett felelni, amihez én már előre kivettem a könyveket és olvastam. Nagy-Magyarország földrajzát is tudni kellett, amit az iskolában nem tanítottak. Hát néztem is a térképet szorgalmasan” – emlékezett Cseresnyés Pál, akinek végül jól sikerült a felvételi, így csatlakozhatott a ludovikás közösséghez. Gépkocsizó lövész

vagy páncélos szeretett volna lenni, de gyalogosnak osztották be. Később az egyik vezérkari százados elárulta neki: valószínűleg azért lett gyalogos, mert a jó felvételi miatt azzal is számoltak, hogy akár vezérkari tiszt is lehet belőle, akiket mindig a gyalogságból választottak ki. „Nagyon kemény kiképzésünk volt: délelőtt, délután terepen voltunk, a negyedik napon pedig már kézigránát dobtunk, és ha nem robbant fel, akkor azt utána nekünk kellett hatástalanítani. ’44 végén pedig már mentünk is a frontra” – fogalmazott a volt ludovikás. Cseresnyés Pál az egyik századparancsnok gondolatára is felhívta a figyelmet, aki nemrégiben kapott kitüntetést: a kitüntetés olyan, mint a bomba, magasról jön, és mindig ártatlanokat talál el.

INDULÁS A FRONTRA

Cseresnyés Pál társaival december 2-án, reggel 6 órakor indult el a frontra Várpalotáról, a Központi Gyalogsági Iskolából. Székesfehérvár mellé, a börgöndi repülőtérre mentek, ahol ott maradt német vadászrepülőgépeket találtak, mert anynyi benzín nem volt bennük, hogy elrepüljenek. Nemsokára Polgárdiba irányították őket, amelynek szélén volt egy kocsmá, és ők annak az udvarában foglaltak állást a szakaszunkkal. „Kezdtek beásni magunkat, de olyan kemény volt a föld, hogy alig jutottunk valamire. Nemsokára két német tigris tank le is borította az egész kerítést, és mint az örült, lóttak az oroszokra ott a kertből. Így kezdődött” – emlékezett Pali bácsi. Este bementek az ottani cselédszállásokra, de az oroszok olyan erős aknátüzet zúdítottak az épületekre, hogy kirohantak, és visszamentek az út túloldalán lévő Batthyány-fenyvesig. A századukat ellentámadásra vezényelték, de mielőtt elindultak volna, a szovjetek közülük lóttak egy olyan ágyúval, amelyet a katonák még a Donnál neveztek el „csinn-bumm”-nak. „Ahogy kimondod ezt a két szót, csak ennyit lehet hallani, és máris ott robban melletted a lövedék. Az egyik bajtársam, Porvai Jancsi egy ilyenről halt meg, tőlem nem messze. 19 éves volt” – mondta a volt ludovikás. Elmesélte azt is, hogy a folyamatos orosz támadások miatt a századukat hátrébb vonták Székesfehérvár felé, a szabad területre, majd később Nádasdladányig és Hajmáskérig mentek. Ott bevonultak őket, és 1945. január 2-án átlépték a magyar–cseh határt, majd Németország felé vették az irányt.

RÉMÁLOM: A DREZDAI BOMBÁZÁS

„Eljutottunk Drezdáig. Amit ott láttam, az bennem marad egész életemre” – mondta Pali bácsi. A német városban ő is átélhette azt, amit a háború egyik legszörnyűbb eseményeként festenek le a történezszekek. A település közepén, a neustadti pályaudvaron vagonírozták be őket, ahonnan kora délután kivontatták a szerelvényeiket egy rendező-pályaudvarra. Este légiriadó volt, a velük utazó német tiszt parancsolt rájuk, hogy menjenek le a vagonok melletti egy emelet mély beton óvóhelyre. „Jó két óra múlva, amikor előjöttünk, a döbbenettől nem tudtunk megszólalni. Az egész város egy lángtenger volt. De nemsoká úgy, hogy egy-egy tűz égett itt-ott, hanem a szó szoros értelmében lángokban állt minden” – emlékezett a borzalmak éjszakájára Cseresnyés Pál. Elmondta azt is, hogy olyan tűz volt a városban, hogy az aszfalt meggyulladt az utcán, az égett anyag befolyt a légóthalmi pincébe, és mindenki megégett, aki ott bújott el a bombázás elől. Drezda után vonattal mentek Riesáig, majd a zeithaini kiképzőtáborba, ahol 1945 április első feléig tartott a kiképzésük. Innen a Csehország déli részén fekvő Cheb, németül Eger nevű városig meneteltek, majd Bajorország felé vitt az útjuk, egy kis községbe, ahol épp a Magyarországról kivonuló csapatok állomásoztak. Itt kerültek hadifogságba is. Végül Franciaországba szállították őket, ahol már egy kicsit jobb körülmények fogadták a magyar katonákat. Végül október közepe táján, a negyedik szerelvénnyel küldték őket haza, pontosabban Zalaegerszegre. „Október 28-án lépünk be az országba Ágfalvánál, és november elsején értem Budapestre. Jelentkezni kellett a rendőrségen, kaptam igazolványt, nem volt velem semmi baj, csak nem volt munkám” – fogalmazott Cseresnyés Pál.

EGYIK MUNKAHELYRŐL A MÁSIKRA

A hadifogság után egyik helyről a másikra ment dolgozni, először az egyik rokona vitte be egy szövetkezetbe, ahol kitanulta a könyvelői munkát, majd egy vidéki település községházában kapott lehetőséget. Később Kunmadarason volt munkaszolgálatos, lökhajtásos repülőteret építettek. Ezt követően visszakerült Pestre, ahol egy építőelemgyárban dolgozott, majd jött az internálás. „1957-ben vittek el Tökölre, és még utána is rendőri őrizetben tartottak. Voltam aztán segédtraktoros meg csőszerelő segédmunkás, mindent, de mindent csináltam, amit lehetett, és amit engedtek. Később megkerestek a borotai gépállomásról, hogy menjek oda dolgozni, hát addig mondták, hogy végül csak mentem. Évekig fűztek, végül kis csellel intézte el a feleségem és egy ottani dolgozó, hogy

csőszerelés helyett a könyveléssel foglalkozzak” – emlékezett vissza Pali bácsi. A volt ludovikás később elvégezte a pénzügyminisztérium felsőfokú államháztartási könyvelő szaktanfolyamát, és felvették a Pénzügyi és Számviteli Főiskolára. 1985-ben ment nyugdíjba, akkor töltötte be a 60. életévét. A Pest megyei Növényvédelmi és Agrokémiai Állomás gazdasági vezetője volt.

JÓBAN, ROSSZBAN EGYÜTT

Feleségével 53 évig voltak házасok, Julika 2000-ben halt meg. „Sokfelé fújt bennünket az élet, együtt mentünk börtönbe is, na persze nem egy cellába, de ugyanabból a mondva csinált okból. Volt ott Borotán egy ember, akinek nem tetszettem, és egy újságikkben azt írta rólam, hogy »fasiszta hadnagy«, a Julikában meg az nem tetszett neki, hogy kulák volt az apja. El is ítélték minket, fellebbeztünk, és tulajdonképpen igazat is adtak nekünk, de aztán csak kaptunk három hónapot. A szegedi Csillagba kellett menni” – mondta el Cseresnyés Pál.

PALI BÁCSI EMLÉKEZETE

A volt ludovikás hallgatóról való megemlékező írásunk elkészítésében nagy segítségünkre volt Márkus Richárd, aki megosztotta velünk a Pali bácsival való beszélgetéseinek részleteit. Lapunknak elmondta, hogy a Cserkészsövetségen keresztül vette fel a kapcsolatot az egykori ludovikással, aki nagyon szívesen mesélt neki életének fontosabb állomásairól. „Minden apró mozzanatra, névre és dátumra pontosan emlékezett. Tekintélyt parancsoló szikrázó tekintete és hazafias zengő hangja egyből rabul ejtett. Az emlékek felidézésével megfiatalodott, és újra tette kész volt. A történelemkönyv betűi elevenedtek meg előttem. Öröm volt nézni csillogó szemét, amikor hazafiasságról, hitről és nemzettudatról mesélt. Az elhangzottak a csontomig hatoltak, és megszületett bennem az elhatározás, hogy amikor csak tudom, meglátogatom vagy felhívom Pali bátyámat. Hála Istennek sokszor volt alkalmam hosszasan beszélgetni vele” – fogalmazott lapunknak Márkus Richárd. Elmondta azt is, hogy egy igazi harcos lelke, tiszta szívé, hazájához hű embert ismerhetett meg a személyében, akinek példája örök életre szóló tanulsággal szolgálhat mindenki számára, és szeretné Pali bácsi történetét minél több embernek továbbadni. „Rendkívül sokakat ejtett ámulatba, amikor róla meséltem. Nem túlzok, ha azt mondom, hogy nagyapámmá vált ebben a három évben” – fogalmazott Márkus Richárd. ●

Szöveg: Szőőr Ádám • Fotó: Ruzsovics Dorina, Cseresnyés Pál archív

Oktatási, nevelési mindennapok a Ludovikán

A Ludovika Akadémia megalakításáról 1808-ban született törvény, ennek ellenére csak a 19. század végén vált igazi felsőoktatási intézménnyé. A képzőhely az alatta lévő iskolákkal együtt lehetővé tette, hogy a gyerekek tízéves koruktól készüljenek a katonai életre, és a Magyar Királyi Honvédség tisztjeivé váljanak. Nemcsak tisztekké, hanem igazi példaképpé, a nevelés és oktatás hétköznapi erőfeszítéseinek eredményeképpen.

„Ez akadémiának főcélja leendő, hogy benne a magyar ifjuság azon tudományokra oktattassék és oly nevelést nyerjen, melyek által úgy a rendes hadseregben, mint fölkelés alkalmával is a haza hasznos szolgálatára alkalmassá és képessé legyen. Szabad lesz azonban a benne nevelt ifjaknak állami szolgálatba is lépniök, hol érdemeik szerint kellő tekintet lesz rájuk” – áll a Ludovika Akadémia alapításáról rendelkező 1808. évi VII. törvénycikk 4. paragrafusában. Ezek a mondatok összefoglalják az alapítás célját: a császári-királyi hadsereg magyar kiegészítésű ezredeinek magyar tiszt utánpótlását, olyan tisztek képzését, akik más állami szolgálatban is megállják a helyüket. A 19. században a reformkor „Haza és haladás” jelmondatával fémjelzett eszméisével, azaz a nemzeti ébredéssel átalakult a tisztképzés gondolata is. Magyarország önállóságának letéteményesét egy önálló, polgári hadseregben látták, amelynek soraiban alkalmas tisztekre volt szükség. Ez a gondolat egyébként általánossá vált ebben az időszakban Európában, az évszázad második felében már több országban bevezették az általános hadkötelezettséget. Magyarországon az 1808-ban született törvény ellenére nem indul meg a tisztképzés, csak 1849 elején kezdődhetett meg az oktatás néhány napra a Ludovika Akadémián – Csikány Tamás ezredes a Ludovika Szabadegyetemen beszélt minderről. Az akadémia életében az 1872. év volt az egyik meghatározó pillanat, a XVI. törvénycikk rendelkezett a „magyar katonai intézet” felállításáról. Ebben az időben azonban a tehetségesebb jelöltek még nem a Ludovika Akadémia gyorstalpalóira jöttek, szakmai berkekben a másodvonalbeli képzőhely (még) nem vetekedhetett például a bécsújhelyi katonai akadémiával. Ennek ellenére az intézmény mégis életképesnek bizonyult a Magyar Királyi Honvédséggel együtt, hiszen a zászlóalj, lovasszázadok kereteit sikerült megszervezni, megindult a képzés is. Csikány Tamás ismertetése szerint azonban a fejlesztések napirenden tartása meghozta az eredményt. 1883-ban a XXXIV. törvénycikk rendelkezett a képzések átalakításáról. Az akadémia a Monarchia klasszikus hadapródintézményei közé kap besorolást, azaz kadétképző hely lesz. A „tényleges állománybeli tisztképző tanfolyamon” évi hatvan fővel indult a klasszikus, bentlakásos hadapródképzés 13–14 éves korban, aminek végére, négy év múlva zászlósi, altiszti rendfokozat volt megszerezhető. A tartalékos tiszteket a „szabadságolt állománybeli tisztképző tanfolyam” keretén belül képezték, a tiszt továbbképzés pedig a „felsőbb tiszt tanfolyamon” valósult meg. A gondolkodás azonban tovább folyt a tisztképzés megújításáról. Ennek eredményeként 1897-ben újabb törvény, a XXIII. törvénycikk garantálta a fejlődés következő lépcsőfokát: ekkor határozták el, hogy a Ludovika »

A LUDOVIKA TÖRTÉNETE

A téma kapcsán a Ludovika Akadémia történetének egyik legismertebb kutatóját, Siposné Kecskeméthy Klára ezredest, egyetemi tanárt is kérdeztük.

● **Több Ludovika-könyv is köszönhető Önnek. Mire a legbüszkébb a kutatásaiból?**

Az életemben és a pályafutásom során a katonaföldrajz, a katonai térképészet és a Ludovika Akadémia összekapcsolódott. A 1988-ban az MN Tóth Ágoston Térképészeti Intézetben kezdtem el dolgozni, ott hallottam az egykori m. kir. Honvéd Térképészeti Intézet kiemelkedő képességű parancsnokairól: vitéz Somogyi Endre altábornagyról, Tolnay Dezső vezérőrnagyról és Vásárhelyi János ezredesről. Mi köti össze a térképészparancsnokok személyét? A Magyar Királyi Honvéd Ludovika Akadémia és a Magyar Királyi Honvéd Térképészeti Intézet. Számos könyvem jelent meg a Zrínyi Kiadó gondozásában: *Rómában élni és a NATO-ban dolgozni* (2008), amely a NATO Védelmi Akadémián fakultás-tanácsadóként töltött évekről szól, *A Ludovika* (B. Kalavszky Györgyi társszerzővel, 2011, 2013), *A Ludovika, egykor és most* (B. Kalavszky Györgyi társszerzővel, 2018). A legújabb könyvem *Csetz János honvéd tábornok nyomán Argentínában – A Colegio Militar de la Nación alapításának 150. évfordulója 1869–2019* címmel tavaly jelent meg. A Ludovika Akadémia történetéről két nagy horderejű monográfia született: dezséri Bachó László és Rada Tibor könyvei. Őszintén remélem, hogy a Kalavszky Györgyi szerzőtársammal írt Ludovika-könyvek méltó módon illeszkednek be a monográfiák sorába. Engem mindig magával ragadott a bámulatos fegyelmességgel, a feszes katonás tartással, a páratlan szakmai tudással, amely az idős ludovikás generációt jellemzi/jellemezte. Tisztelem példamutató hazaszeretetüket, hogy egy pillanatra se haboztak akár életük árán is megvédeni hazájukat. Egyenes jellem, egyenes tartás, egyenes beszéd!

● **Tervez-e folytatást a kutatásban, könyvírásban?**

Az egykori ludovikások elfogadtak, befogadtak, bajtársukká, barátukká, már-már családtaggá fogadtak. Én ezt a sors adományaként éltem meg. 2011-ben *A Ludovika* könyv megjelenésekor még sok bajtársam élt. Azóta nagyon sokan már a hadak útjáról figyelik a földiek életmenetét, de itt vannak velünk, és nem kívánnak egyebet, mint hogy megőrizzük az emléküket, és vigyük tovább a Ludovika szellemiségét. Felsorolni is hosszú azokat a ludovikásokat, akik elmentek a hadak útjára, akiket még ismertem, beszéltem velük. Számos írásom, ludovikás életírás, életrajz jelent meg eddig a *Seregszemle*, a *Hadtudomány*, *Hadtudományi Szemle* és a *Honvédségi Szemle* folyóiratokban, ezek kötetbe szerkesztése is a terveim között szerepel, de tervezek a Ludovika Akadémia neves személyiségeiről, tanáraitól is írni.

Akadémia mindenekelőtt a Magyar Királyi Honvédség számára képez majd tisztet. Egy érettségi utáni képzést nyújtó, igazi felsőoktatási intézmény jött létre az Orczy-kertben, amely az alatta lévő szintek iskoláival kiegészülve gyakorlatilag tízéves kortól nevelte a későbbi tisztet. A Ludovika Akadémia színvonalában tehát folyamatosan zárkózott fel a bécsújhelyi Mária Terézia Akadémiához. A Magyar Királyi Honvédség 1912-re egyenrangúvá vált a császári és királyi közös hadsereggel mind fegyvernemek, mind szakcapatok tekintetében, ezt pedig a képzés is lekövette. Persze a háborús években az oktatás időtartama folyamatosan rövidült, hiszen a növendékek a harcterekre – mondhatni a mélyvízbe – kerültek ki, és közülük sokan haltak hősi halált, mint ahogy az ma is olvasható a Ludovika főépületében, a kápolna előtti folyosón található emléktáblákon. A Trianon utáni idők új törvényeket és újragondolt tanterveket hoztak a Ludovika Akadémia életébe. Az 1922. évi X. törvény-cikk például a magyar királyi honvédtisztképzésről rendelkezik, az első paragrafusban olvasható szöveg szerint: „A m.kir honvédség harcos állományú hivatásos tiszti sarjadékának kiképzése négy évfolyammal

bíró és teljes ellátást nyújtó katonai főiskolában: a budapesti m.kir. Ludovika Akadémián történik.” A katonai erények hangsúlyozásába remek bepillantást enged az 1920. évi tanterv tervezete, amelyben szerepelt a jellemfejlődés irányítása, hazaszerető, nemzeti hagyományokhoz ragaszkodó, vallásos, kötelességtudó, megbízható, alárendeltjeiről gondoskodó, hivatásukért lelkesedő, lovagias tisztok képzése. Mindez egy változó elméleti és gyakorlati képzésű szemléletben, ahol négy évnyi egységes általános katonai és gyalogsági képzés után szakfegyvernemi képzés, majd parancsnoki képzés következett. A cél tehát, hogy egy tiszt társadalmi megbecsültséggel bírjon, polgári erényekkel felvértezett példakép legyen, mert egy ilyen ember tudja majd a trianoni sebet begyógyítani és a revízió gondolatát beváltani – foglalta

össze Csikány Tamás. A tantervekben – mint látszik – tulajdonképpen mindent ennek rendeltek alá, aminek meg is lett az eredménye: az „akadémiások” olyan népszerűek lettek, hogy számtalan meghívást kaptak különféle városi rendezvényekre, filmek sora, sőt még operett is született a Ludovikáról. A tanórán kívüli tevékenységeken szintén nagy hangsúly volt. A tisztjelöltek műveltségét a kilenc osztállyal megalakult Levente-körben pallérozták, ezekben az osztályokban egyebek mellett irodalommal, tereptannal, aerotudományokkal, képzőművészettel, gyors- és gépirással, zene- és énekműveléssel foglalkoztak. A Ludovika Akadémia Sportegyesülete, a LASE az ország egyik leghíresebb sportegyesülete volt 13 sportággal a vívástól a lövészetten, öttusán, mezei futáson és gyephokin át a tenisz, sí, úszás, atlétika és lovaglás sportágakig. „A Ludovika Akadémia 1872–1944-ig tartó

katonai nevelése a szükségszerű társadalmi és értékrendi válság ellenére számtalan értéket tudott kifejleszteni: szellemi, testi és viselkedésműveltséget adott; az emberi együttélés hagyományos értékrendjéhez elvárásaihoz igazította a katonai nevelést is; hazaszeretetre nevelt; és megteremtette a modern

magyar tisztképzést” – méltatta a képzést a *Neveléstörténet* 2007. évi 1–2. számában Miklós Zoltán oktatáspedagógus. Báró Balázs ny. tábornagynagy véleménye szerint: „A lovagias gondolkodás, igazi bajtársias érzület, önmegtagadás és a legmagasabb fokú kötelességérzetre való nevelés megszilárdítását tartotta a tanári kar minden tagja szemelőtt, és teljesen tudatában volt annak, hogy erre a leghatásosabb eszköz a személyes példamutatás.” Az intézmény tehát olyan tudást és erkölcsi tartást adott, amely egész életen át segítette az ott végzetteket – idézte fel egykori ludovikások személyes beszámolóit előadása végén Csikány Tamás. ●

Szöveg: Tasi Tibor • Fotó: Ruzsovics Dorina, Cseresnyés Pál archív

A történelem eme zavaros éveiben mégis voltak olyanok, akik a maguk malmára próbálták hajtani a vizet azzal, hogy a kommunizmus uralma alatt változást érzjenek el a kulturális életben: Kosztolányi Dezső és Szabó Dezső az irodalom új hangjait pengette meg, Bartók Béla és Kodály Zoltán a zenei világ átformálásán, az autentikus magyar zene megteremtésén munkálkodtak. Az ismert művészek neve mellett természetesen a korszak meghatározó (politikai, katonai) alakjai is feltűnnek a lapokon: Kun Béla, Bethlen István, Horthy Miklós árnyéka más, erősebb karaktert kap, és új kontextusba helyezi társadalmi megítélésüket is. Az NKE Közép-Európa Kutatóintézet vezetője könyvében arra is kitér, hogy miért bírt ekkora csáberővel a bolsevizmus „ideálja” ezekben az években: új lehetőség, menedék volt mindazoknak, akik a legjobban megsínylették a nagy háború négy és fél évét. A Tanácsköztársaság 133 napja egyszerre volt lélegzetvétel az országnak, és egy arculesapás, hogy a társadalom milyen ingatag lábakon áll. A sorok között viszont ott olvasható az a kérdés is, hogy miért merült feledésbe ez az időszak a rendszerváltás után? Az 1919. március 21-ei események forradalomnak vagy puccsnak tekintendők,

ROSSZFIÚK VILÁGFORRADALMA

A Tanácsköztársaság idegtépő éveiről, az „őszirózsás forradalom” eseményeiről szól Hatos Pál történész legújabb könyve, amely Az elátkozott köztársaság című munkáját követi a sorban. A Rosszfiúk világforradalma a Tanácsköztársaság történetét dolgozza fel, történelmi és szociológiai oldalról is hiteles képet festve a több mint száz évvel ezelőtti eseményekről.

amely alapját ideológia adta vagy pusztán egy utópisztikus útkeresés? – ilyen kérdéseket is feszeget a mű, amely a proletárdiktatúra hatalmi rendszerét és egy apokaliptikus világ körvonalait festi le. A vörös terror éveinek különböző szegmenseit vizsgálva egy pillanatképet kapunk, amely nem csak a történelemben enged betekintést, hanem írók, költők, papok és apácák életében enged kutakodni, egy mára elfeledett, de egykor nagyon is valós világban. A múlt, a jelen és a jövő kiszámíthatatlanságának összefonódásából született mű egyszerre örökíti meg a Tanácsköztársaság tragikus történetét, és világít rá az emberi gyarlóság és esendőség örök igazságára. A magyar történelem ezen sötét éveit olyan folyamatok kiindulópontjaivá lettek, amelyek a mai napig fogságban tartanak minket – nyilatkozta az időszak jelentősége kapcsán Hatos Pál. 1919 tavaszán-nyarán, a háború utáni időszakban hódító útjára indult a kommunizmus, amely bár (majdnem) ugyanilyen gyorsan veszített később lelkesedéséből, a magyar társadalmat elindította a bolsevizálódás útján. Hatos Pál stílusával megragadja ezen évek tragikomikus hangulatát, nem feledve azt sem, hogy harminc évvel később a korábbinál hosszabban és tragikusabban ismételte meg magát a magyar történelem. ●

Szöveg: Zavodnyik Blanka

ÉLETÜNK PONTOKBAN

Az emberek pozitív és negatív kategorizálásáról, az élet számszerűsítéséről és egymás tárgyilagos megítéléséről is szól a társadalmi kreditrendszer, amelyről már nem egy film, regény, sorozat vetített utópisztikus (avagy inkább diszutópikus) képet az elmúlt évek, évtizedek során. A kör című amerikai dráma és a Black Mirror harmadik évadának első epizódja is hasonló vízióval él, a kérdés az: van-e még határ a valóság és a képzelet között?

A Netflix saját gyártású sorozatának epizódjában (Black Mirror, 3. évad, 1. rész, amely a *Nosedive* címet kapta) a társadalmi kreditrendszer utópisztikus (rémisztő) változata elevenedik meg. A kezdeti pozitív, felületes, mézesmázos hangulatot hamar felváltja a szörnyű valóság: a pontok és az értékelések a szereplők olykor valós, máskor szubjektív véleményét képezik le. Egy olyan világ körvonalazódik a történetben, ahol nem mindegy, hogy ki hogyan mosolyog, mit mond a kollégájának (vagy egy kollégájáról), milyen társaságba jár, kik a családtagjai és a barátai. Minden mozdulatot és minden gondolatot feldolgoznak és kiértékelnek. A jó és a rossz pontok meghatározzák az emberek életét: hol vehetnek házat, milyen eseményeken vehetnek részt, vagy éppen hol parkolhatnak a városban.

A kör című amerikai dráma (2017) szintén egy hasonló világ megteremtését tűzi ki célul, ráadásul egy olyan változatot, amely már nem is annyira elrugaszkodott a valóságtól. Bár a terv jó szándékkal lett kigondolva (és persze a jó nagy profit reményében), mégis félelmetes, megrázó és klauszrofób érzést kelt. Egy olyan világ érzését, amelyben a „Nagy Testvér” folyton figyel minket – ahogy Orwell mondaná. A „Kör” egy olyan alkalmazás lenne, amely az emberek teljes nyitottságára építene kezdetben önkéntes, az idő előrehaladtával pedig kötelező alapon. Könnyű egy olyan világot

elképzelni, ahol szemmel tudjuk tartani szeretteinket, hogy ne eshessen bajuk, ahol mindenki figyel mindenkire, és segítséget tud küldeni, ha baj van, vagy ahol könnyű hasonló érdeklődésű és ízlésű barátokat találni. Viszont nem szabad elfeledni a pozitív lehetőségek mögött párhuzamosan megbúvó valóságot: az elvesztett barátokat, a félreértéseket, amelyek emberek életét és sorsát képesek megbélyegezni, a privát szféra hiányát és egymás folyamatos „kukkolását”. Mindezt a „biztonság” bizalmat keltő illúziójára hivatkozva.

A kínai társadalmi kreditrendszer mintájára (avagy esetenként ellenpéldájára) a világban egyre több helyen fogalmazódnak meg tervek a társadalom (állami szintű) megfigyelésére. Olyan tervek, amelyek óvatosságra intenek jó és rossz embereket, és áldozattá tesznek olyanokat, akik először azt hiszik, bízhatnak a köztéri kamerák rengetegében, a biometrikus azonosítással működő eszközök sokaságában. A *Black Mirror* és *A kör* sem elrettenteni akar, hanem felvilágosítani az elkerülhetetlenről. Ezek az alkotások segítenek felkészülni a jövőre, amelyben (talán) már most is benne élünk, csak nem tudunk még arról, hogy kattintásokon múlik az életünk. ●

Szöveg: Zavodnyik Blanka

ONLINE IS OTTHON VAGYUNK!

uni-nke.hu

NKE HÍREK

Mi történt ezen a héten
a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen?

NKE Hírek minden pénteken 18 órától
a Ludovika TV műsorán.

nkeuni

uni.nke

uni.nke

LUDOVIKATV